

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016 - 2022

Skępe, sierpień 2017

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Opracowanie:

ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń

tel. 056 662 61 00

fax 056 662 61 10

proksen@proksen.pl

www.proksen.pl

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP	5
2	POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	8
	Zgodności z LSR LGD i Strategią ORSG	11
3	DIAGNOZA GMINY	13
4	OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY	19
4.1	Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych	19
4.2	Analiza miejscowości, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	29
5	OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	31
6	DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	33
7	WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	35
8	CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	37
8.1	Cele rewitalizacji	37
8.2	Kierunki Działania	37
8.3	Przedsięwzięcia i projekty	38
9	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	40
10	MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI	48
11	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI	51
12	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	54
13	SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI	58
14	SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN	62
15	WYKAZ NIEZBĘDNYCH ZMIAN OCEN I OPINII	64
	ZAŁĄCZNIKI	66

1 WSTĘP

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skępe jest narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji, a także ubiegania się o środki finansowe na realizację tych działań m. in. z funduszy unijnych.

Program rewitalizacji, wg Wytycznych Ministra Infrastruktury i rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, może być:

- a. inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777),
lub
- b. opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) – podstawa realizacji niniejszego opracowania.

Podstawą niniejszego opracowania jest art. 18 ustawy o samorządzie gminnym. Ponieważ w ustawie o samorządzie nie ma bezpośrednich odniesień do rewitalizacji, dlatego dla zachowania spójności, opracowanie zostało oparte o „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, które wskazują na tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia programu rewitalizacji. Ponadto w niniejszym opracowaniu wykorzystano podstawowe pojęcie zdefiniowane w ustawie o rewitalizacji z 2015 r. Zapisy ustawy określają **rewitalizację**, jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Natomiast **program rewitalizacji** to wieloletni program działań, którego celem jest wyprowadzenie wybranego obszaru ze stanu kryzysowego.

Ustawa definiuje także podstawowe dla niniejszego opracowania pojęcia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W myśl art. 9.1. ustawy o rewitalizacji **obszar zdegradowany** to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dodatkowo w obrębie tego obszaru musi występować co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,
- środowiskowych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Ponadto obszar rewitalizacji nie może być:

- większy niż 20% powierzchni gminy oraz
- zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic, jednak łącznie wytypowane podobszary muszą spełniać ww. kryterium liczby mieszkańców i powierzchni gminy.

W myśl ustawy i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”, wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji powinno być oparte o **diagnozę obszaru**, obejmującą pogłębioną analizę czynników kryzysowych w zakresie zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, technicznych oraz lokalnych potencjałów a następnie analizę poszczególnych obszarów (sołectw/miejscowości) pod kątem występowania:

- problemów społecznych,
- przestrzeni zdegradowanych,
- problemów w innych sferach.

Opracowanie **diagnozy obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe** rozpoczyna działania związane z procesem rewitalizacji na obszarze gminy. W pierwszej kolejności przeprowadzono analizę wskaźnikową oraz badania społeczne (badanie ankietowe z mieszkańcami oraz ankiety internetowe), co umożliwiło zebranie podstawowych opinii mieszkańców na temat badanych obszarów oraz wskazanie tych, które charakteryzują się koncentracją niekorzystnych zjawisk, a jednocześnie stanowią obszary o **istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego** i stwarzają możliwości prowadzenia realnych działań rewitalizacyjnych.

Ostateczny wybór obszaru rewitalizacji zależy przede wszystkim od zamierzonego celu rewitalizacji. Stosownie do wymagań „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”, dla poszczególnych obszarów rewitalizacji w gminie mogą być różne lub te same **cele rewitalizacji**. Na danym obszarze rewitalizacji może być realizowany jeden lub kilka celów rewitalizacji, pod warunkiem spełnienia kryteriów, wskazanych dla wszystkich przyjętych dla niego celów rewitalizacji. Gmina musi więc wybrać i spełnić przynajmniej jeden z zestawów kryteriów w odniesieniu do obszaru zdegradowanego lub jego części i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych.

Cele rewitalizacji

- A) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej;
- B) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej;
- C) Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych;
- D) Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Kierując się zasadą istotności danego obszaru dla rozwoju lokalnego oraz wymogiem osiągnięcia określonych celów rewitalizacji określonych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...” ostatecznie wyznaczono obszar rewitalizacji, który składa się z dwóch obszarów obejmujących sołectwo Wioska i jednostkę struktury przestrzennej (JSPM) miasta Skępe: I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich, które łącznie stanowią 5,28% powierzchni Gminy i są zamieszkiwane przez 11,07% jej mieszkańców. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza wyznaczonych progów.

Na podstawie przeprowadzonych diagnoz i badań oraz konsultacji społecznych określono dwa cele podejmowanych działań rewitalizacyjnych w Gminie Skępe:

- ❖ **przekształceniu przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,**
- ❖ **przekształceniu przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.**

Dla osiągnięcia powyższych celów zakłada się realizację działań nakierowanych na:

- wzrost aktywności społecznej przez ożywienie społeczne,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
- wzrost zatrudnienia poprzez ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,
- realizację atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności, szczególnie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obszaru i jego skutecznej promocji na skalę regionalną i ponadregionalną,
- wykorzystanie dziedzictwa lokalnego i wzmocnienie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- utworzenie publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej.

2 POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Program Rewitalizacji wykazuje powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Powiązania Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe z dokumentami krajowymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia	PR Miasta i Gminy Skępe nawiązuje do celu głównego Narodowego Planu Rewitalizacji, którym jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym poprzez działania zintegrowane.
Krajowa Polityka Miejska 2023	Polityka miejska jest adresowana do wszystkich polskich miast i ich obszarów funkcjonalnych. Wyznacza ona kierunki działań rewitalizacyjnych i wskazuje, że najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe wykazuje spójność z opisanymi wyżej kierunkami działań.
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	PR Miasta i Gminy Skępe nawiązuje do celu głównego Strategii, którym jest podejmowanie działań skierowanych na poprawę jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. W tym względzie program rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami: - Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, - Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, - Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020	Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. PR Miasta i Gminy Skępe nawiązuje do: Cel 3 - Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego Cel 4 - Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego Cel 1 - Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	Głównym celem dokumentu jest: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. PR Miasta i Gminy Skępe nawiązuje do celu 2 Strategii, którym jest Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, który pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami określonymi w dokumencie: - Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów - Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.
Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020	PR Miasta i Gminy Skępe nawiązuje bezpośrednio do Wytycznych poprzez realizację zalecanych procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie rewitalizacji - niniejszy Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe został opracowany wg zaleceń Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Powiązania Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	W zakresie priorytetowych obszarów Strategii Rozwoju Województwa Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe odpowiada obszarom: • Konkurencyjna gospodarka, • Modernizacja przestrzenna wsi i miast, • Nowoczesne społeczeństwo. Koresponduje z celami strategicznymi: • Gospodarka i miejsca pracy, • Dostępność i spójność, • Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, • Nowoczesny sektor rolno-spożywczy, • Tożsamość i dziedzictwo.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno – gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. PR Miasta i Gminy Skępe jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno – gospodarczego poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: • Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, • Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym, • Wzrost poziomu samodzielności mieszkańców regionu.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich będą wspierane przede wszystkim w ramach: ▪ Działania 6.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną Z kolei projekty realizowane na terenie miasta uzyskają pomoc głównie w ramach: ▪ Działania 9.2 Włączenie społeczne (działania społeczne), ▪ Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych (działania infrastrukturalne). W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.

Powiązania Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
STRATEGIA OBSZARU ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU LIPNOWSKIEGO	Podstawowym celem dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, który wynika ze Strategii jest: Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa. Jego osiągnięcie ma być możliwe poprzez realizację działań w następujących obszarach, z którymi jest zgodny Lokalny Program Rewitalizacji: ▪ Rozwój gospodarki i rynku pracy ▪ Rozwój infrastruktury ▪ Rozwój kreatywnego społeczeństwa ▪ Zachowanie dziedzictwa naturalnego
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SKĘPE NA LATA 2017 – 2026	Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zbudowanie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, umożliwiającego rozwój nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. PR Miasta i Gminy wpisuje się w określone w dokumencie cele strategiczne: 1. Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne. 2. Minimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego. 3. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.. 5. Przeciwdziałanie trwałemu ubóstwu i bezdomności

Zgodności z LSR LGD i Strategią ORSG

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego* program rewitalizacji powinien **wykazywać wpływ programu rewitalizacji na wskaźniki określone w Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu oraz Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania**. Stwierdzenie zgodności z powyższymi strategiami oznacza także zgodność z dokumentami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Skępe wpływać będzie na osiągnięcie celu strategicznego i towarzyszących mu celów operacyjnych określonych w **Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego**, w następujących obszarach:

Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa:

1. Rozwój gospodarki i rynku pracy

Kierunki działań:

- wspieranie inicjatyw gospodarczych i samozatrudnienia na terenie ORSG PL;
- rozbudowa branży turystycznej w oparciu o spójną ofertę turystyczną gmin ORSG PL;

2. Rozwój infrastruktury

Kierunki działań: stworzenie infrastruktury pieszo- rowerowej;

3. Rozwój kreatywnego społeczeństwa.

Kierunki działań:

- włączenie społeczne grup zagrożonych;

- aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych ubóstwem;

4. Zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Kierunki działań:

- wszechstronny rozwój bazy dydaktyczno-oświatowej;
- spójna i rozwinięta oferta kulturalno- społeczno-sportowa obszaru;
- rozwój przestrzeni sprzyjającej ożywieniu kulturalno- rekreacyjnemu i wymianie międzypokoleniowej.

W zakresie **Lokalne Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe** realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Skępe wpływać będzie na osiągnięcie założeń celów:

CEL OGÓLNY I.: Poprawa atrakcyjności obszaru LGD

Cel szczegółowy I.1.: Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD.

Przedsięwzięcie:

I.1.1 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej

wskaźnik produktu: liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 4

I.1.2 Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD

wskaźnik produktu: liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych – 7

CEL OGÓLNY III.: Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD

Cel szczegółowy III.1: Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych

Przedsięwzięcie

III.1.1 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD

wskaźnik produktu: liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1

III.1.2 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców LGD

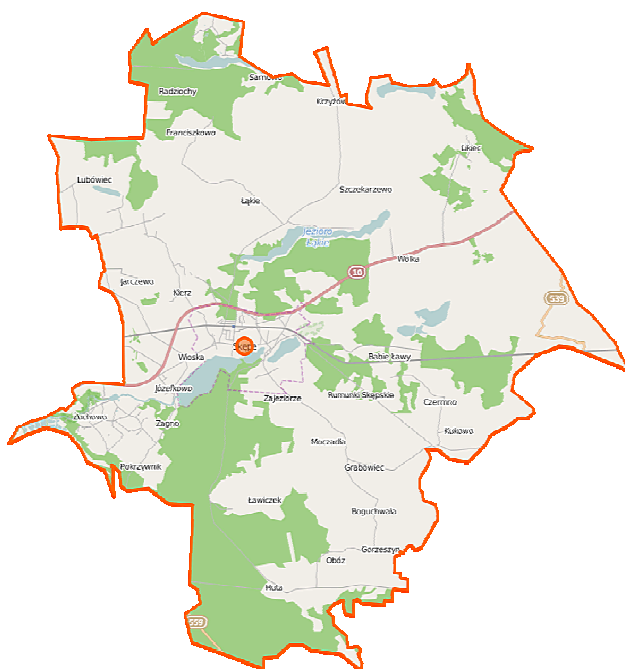
wskaźnik produktu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 72

3 DIAGNOZA GMINY

SFERA PRZESTRZENNO – FUNKcjONALNA

Gmina Skępe znajduje się na terenie Ziemi Dobrzyńskiej, graniczącej z Mazowszem, Ziemią Chełmińską i Kujawami Wschodnimi. Skępe jest gminą o charakterze miejsko-wiejskim, położoną we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina wchodzi w skład powiatu lipnowskiego, w obrębie którego wyróżnia się gminę miejską Lipno, gminę miejsko-wiejską Dobrzyń nad Wisłą oraz gminy wiejskie: Chrostkowo, Lipno, Kikół, Tłuchowo i Wielgie.

Rysunek 1. Mapa Gminy Skępe

źródło: <http://wikipedia.pl>

Powierzchnia gminy to 179 km², w tym miasto Skępe 7,4 km². Powierzchnia gminy stanowi 17,6 % powiatu lipnowskiego. W skład omawianej jednostki administracyjnej wchodzi Miasto Skępe oraz 16 sołectw: Boguchwała, Czermino, Franciszkowo, Huta, Jarczewo, Likiec, Lubówiec, Łąki, Ławiczek, Moczadła, Sarnowo, Rumunki Skępskie, Wioska, Wólka, Żagno, Żuchowo składające się z 38 wsi.

ZASOBY PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Pod względem przyrodniczym gmina Skępe położona jest na obszarze Pojezierza Dobrzyńskiego zwanego również Wysoczyzną Dobrzyńską. Jest to mezoregion, który został wydzielony na podstawie cech morfograficznych. Region zajmuje powierzchnię 2800 km². Na

obszarze Wysoczyzny Dobrzyńskiej znajdują się 344 jeziora o łącznej powierzchni 39,2 km², zajmujące 1,6% terytorium, ale tylko 132 z nich posiada powierzchnię przekraczającą 1 ha.

Gmina Skępe spośród wszystkich gmin powiatu lipnowskiego charakteryzuje się największą liczbą obiektów objętych różnymi formami ochrony przyrody. Na terenie gminy znajduje się 9 302,00 ha obszarów chronionego krajobrazu, 30,85 ha to rezerваты przyrody. Na terenie gminy Skępe znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Jeziora Skępskie” oraz trzy rezerваты przyrody: Torfowisko Mieleńskie, Przełom Mieni, Uroczysko Stary Zagaj.

KOMUNIKACJA

Gmina leży przy często uczęszczanym szlaku komunikacyjnym – drodze krajowej 10 z Warszawy do Szczecina. Odległości do najbliższych, większych miast są następujące: Włocławek - 36 km, Toruń - 60 km, Płock - 50 km, Bydgoszcz - 100 km, Warszawa - 154 km.

Przez gminę przebiega linia kolejowa z Torunia do Sierpca (jedno połączenie). Jest to linia nie zelektryfikowana, jednotorowa.

Usługi transportowe na terenie powiatu lipnowskiego świadczy Powiatowy Zakład Transportu Publicznego oraz Kujawsko – Pomorski Transport Samochodowy jak i inni przewoźnicy, którzy zapewniają dojazdy do Płocka, Torunia, Warszawy oraz Ciechanowa.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Ogrzewanie

Na terenie gminy przeważa opalanie tradycyjne, instalacje na paliwa stałe: miał, węgiel, ekogorszek, również w niewielki stopniu instalacje na olej opałowy i gaz ze zbiorników.

Sieć wodociągowa

Według danych GUS z 2015 r. długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie wynosi ogółem 199,5 km. Z sieci wodociągowej korzysta 94,7% mieszkańców gminy, z czego miasto zwodociągowane jest w 95,8%, a obszar wiejski w 93,6%.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Skępe funkcjonuje 38 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 1,65% ogólnej ilości gospodarstw domowych. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 47,7% mieszkańców, z czego miasto skanalizowane jest w 83,2%, a obszar wiejski w 15,7% (sołectwo Wioska i Żagno). 44,2% budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Skępem, do której przyłączeni są odbiorcy ze Skępego, Wioski i Józefkowa.

System gazowniczy

Gmina Skępe nie jest gminą zgazyfikowaną. Obecnie powszechne jest korzystanie z gazu butlowego, w który wyposażona jest większość mieszkań i gospodarstw.

Energia elektryczna

Cały obszar gminy jest zelektryfikowany. Przez teren miasta i gminy Skępe biegną linie energetyczne SN-110 kV oraz linie niskiego napięcia NN.

SFERA GOSPODARCZA

Cechą charakterystyczną struktury użytkowania gruntów w gminie Skępe jest duży udział użytków rolnych, stanowiący 50,2% ogólnej powierzchni gminy. Grunty orne zajmują 5 665 ha, co stanowi 63,2% użytków rolnych gminy Skępe, łąki stanowią ok. 16,7% użytków rolnych, pastwiska ok. 11,9% a sady to ok. 1,1% użytków rolnych.

Gmina Skępe charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami rozwoju rolnictwa. Na taką sytuację składają się zarówno warunki klimatyczne (niewielka ilość opadów), jak również glebowe. Wśród użytków rolnych przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Na nieznacznych obszarach występują gleby klasy wyższej, jednakże są to najwyżej gleby zaliczane do klasy III b.

W strukturze wielkościowej gospodarstw rolnych zdecydowanie przeważają gospodarstwa do 5 ha użytków rolnych. Największą grupę stanowią gospodarstwa najmniejsze (do 1 ha), których na terenie gminy jest ponad 230.

W gminie Skępe w roku 2015 wpisanych do rejestru REGON było 635 podmiotów, co stanowi 13,1% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie lipnowskim. W latach 2011 – 2015 wystąpił znaczny wzrost aktywności gospodarczej, co przejawiało się wzrostem liczby podmiotów gospodarczych – przybyło 52, tj. ok. 8%.

W gminie dynamicznie rozwija się baza turystyczna. Rozwojowi turystyki sprzyja zarówno położenie geograficzne, jak i komunikacyjne. Przez miasto przechodzi droga krajowa nr 10 biegnąca przez całą Polskę ze wschodu na zachód. Przy trasie usytuowane są obiekty noclegowo – gastronomiczne. W okresie letnim funkcjonuje kilka ośrodków wczasowych skupionych nad Jeziorami Wielkim i Łęckim.

Na terenie Miasta i Gminy Skępe funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych.

SFERA SPOŁECZNA

Ludność

Obszar gminy w 2015 r. zamieszkiwało 7 609 osoby a gęstość zaludnienia osiągnęła 43 os/km². W ostatnich 5-ciu latach ubyło 215 mieszkańców (ok. 3%), w tym kobiet ubyło 134, a mężczyzn 81.

Tabela 1. Ludność Gminy Skepe w latach [os.]

Płeć	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	7 824	7 790	7 762	7 657	7 609
mężczyźni	3 851	3 852	3 851	3 800	3 770
kobiety	3 973	3 938	3 911	3 857	3 839

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Rynek pracy

Liczba bezrobotnych w gminie Skepe w roku 2015 w stosunku do 2010 zmalała o 185 osób, w przypadku kobiet o 90 a mężczyzn o 95.

Tabela 2. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Skepe [os.]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	839	808	828	843	749	654
mężczyźni	411	380	401	405	354	316
kobiety	428	428	427	438	395	338

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Edukacja

Na terenie gminy funkcjonuje Publiczne Przedszkole im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Skępem, Przedszkole Publiczne w Wiosce „Przedszkole pod lipami” oraz Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Nad Rzeczką” i przedszkole niepubliczne „Klub Malucha”. Funkcjonują również szkoły podstawowe: w Skępem, Wólce, Czerminie i oddział filialny skępskiej podstawówki w Łąkiem oraz Gimnazjum w Skępem i szkoła ponadgimnazjalna w Zespole Szkół im. Waleriana Łukasińskiego w Skępem. Od 1 września 2015 r. Szkoła Podstawowa w Skępem oraz Gimnazjum w Skępem funkcjonują w ramach Miejskiego Zespołu Szkół.

Pomoc społeczna

W roku 2015 w porównaniu z rokiem 2014 zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy o 5,11% a liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy o 4,11%. Zmalała również liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy – o 6,19%, jak i liczba osób którym przyznano zasiłek stały – o 26,44%. Natomiast wystąpił wzrost liczby dzieci korzystających z pomocy – o 20,8% oraz liczba osób korzystających z posiłku – o 0,92%. W przypadku liczby dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wystąpił spadek o 2,3%.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2014	2015
Liczba rodzin korzystających z pomocy	548	520
Liczba osób w rodzinach	1 774	1 701
Liczba dzieci	662	678
Liczba osób korzystających z posiłku	536	541
Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy	307	288
Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały	87	65
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	557	544

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skępe

Głównym powodem otrzymywania pomocy jest bezrobocie i ubóstwo. W 2015 roku było to odpowiednio 21,4% i 30,7% ogółu osób którym przyznano pomoc.

Aktywność kulturalno - sportowa

Życie kulturalne w gminie Skępe, skupia się głównie wokół szkół i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej oraz funkcjonujących od kilku lat Centrów Kulturalno – Oświatowo – Rekreacyjnych w Skępem i w Wólce. W zakresie sportu i rekreacji potrzeby mieszkańców zabezpiecza Uczniowski Klub Sportowy „SKOMPENSIS”. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w życie gminy koncentruje się, także wokół czterech kół gospodyń wiejskich (Koło Gospodyń Wiejskich „Łęczanki”, Koło Gospodyń Wiejskich „Jarczewianki”, Koło Gospodyń Wiejskich „Józefowo”, Koło Aktywnych Kobiet Wioska), Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Koła Nr 6.

Podsumowanie

Podstawowa charakterystyka gminy wskazuje, że najważniejsze czynniki ograniczające rozwój gminy to:

- ✓ niski współczynnik przedsiębiorczości, w szczególności z niewielką liczbą większych przedsiębiorstw dający w konsekwencji bardzo małą liczbę miejsc pracy na terenie gminy,
- ✓ sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych, przejawiająca się dużym udziałem ludności zależnej od pomocy społecznej,
- ✓ wysoki poziom bezrobocia, w tym kobiet, znacznie ograniczający możliwości rozwoju gospodarczego gminy,
- ✓ rozdrobnienie gospodarstw rolnych i brak specjalizacji gospodarstw,
- ✓ zły stan dróg,
- ✓ niski poziom kanalizacji.

Czynniki mające pozytywny wpływ dla rozwoju gminy:

- ✓ czyste środowisko przyrodnicze będące plusem dla rozwoju rolnictwa integrowanego i ekologicznego oraz turystyki i rekreacji,
- ✓ walory przyrodniczo – krajoznawczo – historyczne wpływające korzystnie dla rozwoju usług rekreacyjnych oraz agroturystycznych, rekreacji jak i sportu,
- ✓ dobra dostępność komunikacyjna oraz bliskość miast, bliskość aglomeracji Bydgosko – Toruńskiej.

4 OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY

4.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze miejsko - wiejskim gminy Skępe nastąpiła poprzez zbadanie miasta Skępe (wydzielono jednostki struktury przestrzennej – JSPM) i wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. W tym celu zebrano informacje na temat sytuacji społecznej w każdej miejscowości i JSPM Miasta Skępe, a następnie wyliczono wskaźniki pozwalające na określenie obszarów zdegradowanych.

Obszar zdegradowany w Gminie Skępe zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” został wyznaczony odrębnie dla miasta Skępe i dla części wiejskiej Gminy. Analiza wskaźnikowa w poszczególnych sołectwach i jednostek w mieście została przeprowadzona w oparciu o kryteria wskazane w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”.

Jednostki struktury przestrzennej miasta i sołectwa gminy Skępe zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane zebrane przez UMiG w Skępe. Kolorem zaznaczono wartości powyżej średniej dla gminy.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – OBSZAR WIEJSKI

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Skępe nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Średni wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym dla gminy wynosi 26,00%. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla gminy w Mieście Skępe i w sołectwach: Likiec, Lubówiec, Ławiczek, Łąkie, Sarnowo oraz Wólka. Największą wartość wskaźnika odnotowano w Sarnowie.

Tabela 4. Poziom kapitału społecznego

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku			Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym
		Przed produkcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym	
Miasto i Gmina Skępe	8104	1 538	5 210	1 356	26,00%
Boguchwała	172	33	112	27	24,11%
Czermno	288	55	187	46	24,60%
Franciszkowo	79	16	53	10	18,87%
Huta	179	42	112	25	22,32%
Jarczewo	267	72	159	36	22,64%
Likiec	223	42	143	38	26,57%
Lubówiec	155	33	92	30	32,61%
Ławiczek	112	24	69	19	27,54%
Łąkie	507	125	300	82	27,33%
Moczadła	344	79	215	50	23,26%
Sarnowo	86	9	54	23	42,59%
Rumunki Skępskie	115	20	78	17	21,79%
Wioska	375	86	231	58	25,11%
Wólka	605	105	393	107	27,23%
Żagno	480	105	298	77	25,84%
Żuchowo	269	51	177	41	23,16%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Skępe

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

W przypadku bezrobocia wskaźnik udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi średnio 15,45%. Wartości przekraczające ten poziom odnotowano w sołectwach: Boguchwała, Czermino, Huta, Likiec, Lubówiec, Łąkie, Sarnowo, Rumunki, Wioska gdzie najwyższe wartości przyjmuje w Wiosce. Dodatkowo wyznaczono wskaźniki osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy względem ludności w wieku produkcyjnym, który pokazuje szczególnie niekorzystną sytuację na rynku pracy (utrwalone bezrobocie), wskaźnik ten szczególnie niekorzystny jest w sołectwach: Boguchwała, Franciszkowo, Likiec, Rumunki, Wioska gdzie najwyższe wartości przyjmuje w sołectwie Likiec.

Tabela 5. Występowanie problemów w obszarze bezrobocia

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skępe	5 210	654	15,45%	106	2,83%
Boguchwała	112	21	18,75%	4	3,57%
Czermino	187	34	18,18%	5	2,67%
Franciszkowo	53	7	13,21%	2	3,77%
Huta	112	18	16,07%	3	2,68%
Jarczewo	159	20	12,58%	4	2,52%
Likiec	143	34	23,78%	9	6,29%
Lubówiec	92	18	19,57%	2	2,17%
Ławiczek	69	6	8,70%	1	1,45%
Łąkie	300	49	16,33%	8	2,67%
Moczała	215	32	14,88%	3	1,40%
Sarnowo	54	9	16,67%	1	1,85%
Rumunki	78	16	20,51%	4	5,13%
Wioska	231	56	24,24%	12	5,19%
Wólka	393	25	6,36%	3	0,76%
Żagno	298	27	9,06%	7	2,35%
Żuchowo	177	24	13,56%	4	2,26%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Skępe

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Poniższa tabela pokazuje występowanie obszarów uzależnienia od pomocy społecznej – obszary ubóstwa. Z pomocy społecznej w największym stopniu korzystają mieszkańcy sołectw: Boguchwała, Franciszkowo, Jarczewo, Lubówiec, Łąkie, Sarnowo, Wioska oraz Żagno i Żuchowo. W tym największy odsetek dotyczy mieszkańców sołectwa Franciszkowo.

Tabela 6. Występowanie obszarów ubóstwa w gminie

Sołectwo	Liczba ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Miasto i Gmina Skępe	8104	1229	17,34%
Boguchwała	172	30	17,44%
Czermno	288	45	15,63%
Franciszkowo	79	17	21,52%
Huta	179	30	16,76%
Jarczewo	267	49	18,35%
Likiec	223	31	13,90%
Lubówiec	155	30	19,35%
Ławiczek	112	17	15,18%
Łąkie	507	92	18,15%
Moczałda	344	59	17,15%
Sarnowo	86	17	19,77%
Rumunki Skępskie	115	19	16,52%
Wioska	375	71	18,93%
Wólka	605	101	16,69%
Żagno	480	90	18,75%
Żuchowo	269	49	18,22%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Skępe

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

Tabela 7. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej

Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Miasto i Gmina Skępe	26,00%	15,45%	2,83%	17,34%
Boguchwała	24,11%	18,75%	3,57%	17,44%
Czermno	24,60%	18,18%	2,67%	15,63%
Franciszkowo	18,87%	13,21%	3,77%	21,52%
Huta	22,32%	16,07%	2,68%	16,76%
Jarczewo	22,64%	12,58%	2,52%	18,35%
Likiec	26,57%	23,78%	6,29%	13,90%
Lubówiec	32,61%	19,57%	2,17%	19,35%
Ławiczek	27,54%	8,70%	1,45%	15,18%
Łąkie	27,33%	16,33%	2,67%	18,15%
Moczała	23,26%	14,88%	1,40%	17,15%
Sarnowo	42,59%	16,67%	1,85%	19,77%
Rumunki	21,79%	20,51%	5,13%	16,52%
Wioska	25,11%	24,24%	5,19%	18,93%
Wólka	27,23%	6,36%	0,76%	16,69%
Żagno	25,84%	9,06%	2,35%	18,75%
Żuchowo	23,16%	13,56%	2,26%	18,22%

Źródło: Opracowanie własne

Najwyższe wartości wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym występują w sołectwach: Likiec, Lubówiec, Ławiczek, Łąkie, Sarnowo oraz Wólka.

Najmniej korzystna sytuacja pod względem bezrobocia występuje w sołectwach: Boguchwała, Likiec, Rumunki oraz Wioska.

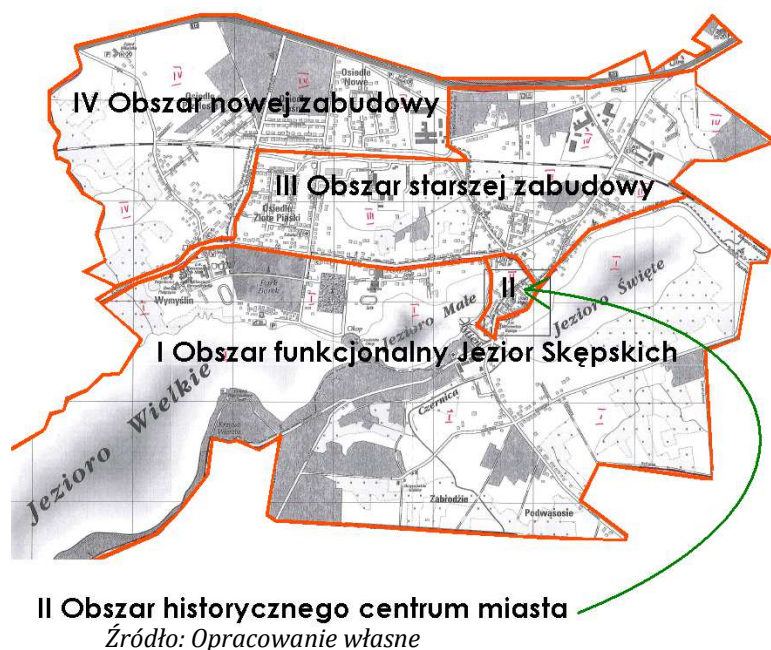
Najgorsza sytuacja pod względem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej występuje w sołectwach: Boguchwała, Franciszkowo, Jarczewo, Lubówiec, Łąkie, Sarnowo, Wioska, Żagno oraz Żuchowo.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – OBSZAR MIEJSKI

Dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego w części miejskiej Gminy miasto Skępe zostało podzielone na jednostki struktury przestrzeni miejskiej. W oparciu o występujące zróżnicowania w przestrzeni społeczno – gospodarczej, całe miasto zostało podzielone na 4 obszary:

- **I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich:** ul. Aleja Spacerowa, ul. Czeremchowa, ul. Jaśminowa, ul. Jeziorna, ul. Kujawska, ul. Kwiatowa, ul. Malinowa, ul. Okopowa, ul. Plażowa, ul. Płocka, ul. Rybacka, ul. Sportowa, ul. Storczykowa, ul. Strumykowa, ul. Widok, ul. Wymyślińska, ul. Zielona,
- **II Obszar historycznego centrum miasta:** ul. Dobrzyńska, ul. Kościelna, ul. Poprzeczna, ul. Rynek,
- **III Obszar starszej zabudowy:** ul. 21 Stycznia, ul. Al. 1 Maja, ul. Bagienna, ul. Cegielna, ul. Cicha, ul. Dworcowa, ul. Jasna, ul. Klasztorna, ul. Kolejowa, ul. Komunalna, ul. Krótka, ul. Krucza, ul. Łąkowa, ul. Ogrodnicza, ul. Ogrodowa, ul. Piaskowa, ul. Prosta, ul. Przemysłowa, ul. Pszczela, ul. Sierpecka, ul. Słoneczna, ul. Spółdzielcza, ul. Stolarska, ul. Zabłotna, ul. Zachodnia,
- **IV Obszar nowej zabudowy:** ul. Akacyjowa, ul. Brzozowa, ul. Grzybowa, ul. Jarzębinowa, ul. Jodłowa, ul. Kasztanowa, ul. Klonowa, ul. Krokusowa, ul. Leśna, ul. Lipowa, ul. Modrzewiowa, ul. Polna, ul. Rolna, ul. Rypińska, ul. Sosnowa, ul. Spokojna, ul. Świerkowa, ul. Topolowa, ul. Warszawska, ul. Wąska, ul. Wiśniowa, ul. Wrzosowa.

Rysunek 2. Podział miasta Skępe na jednostki struktury przestrzennej (JSPM)

Żadna z tak wyznaczonych jednostek nie zajmuje więcej niż 20% powierzchni Gminy i nie koncentruje więcej niż 30% jej mieszkańców. Ponadto dokonany podział umożliwia pozyskanie wiarygodnych danych, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu wdrażania programu rewitalizacji. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni części miejskiej Gminy, w związku z czym analizie zostało poddane całe miasto.

Tabela 8. Podział miasta Sępole na jednostki strukturalne

Jednostka	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
I Obszar funkcjonalny Jezior Sępolskich	522	6,44	425,27	2,38
II Obszar historycznego centrum miasta	247	3,05	5,59	0,03
III Obszar starszej zabudowy	2 162	26,68	152,81	0,86
IV Obszar nowej zabudowy	917	11,32	161,19	0,90
Miasto	3 848	47,49	744,86	4,17
Gmina	8 104	100	17 870, 70	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Sępole

Wyznaczone jednostki strukturalne zostały poddane diagnozie celem identyfikacji stanu kryzysowego.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Średni wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym dla gminy wynosi 26,00%. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla gminy w trzech obszarach: obszar funkcjonalny Jezior Sępolskich, obszar historycznego centrum miasta i obszar nowej zabudowy.

Tabela 9. Poziom kapitału społecznego

Miejscowość/ Obszar	Ludność ogółem	Ludność w wieku			Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym
		Przed produkcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym	
Miasto i Gmina Sępole	8104	1 538	5 210	1 356	26,00%
I Obszar funkcjonalny Jezior Sępolskich	522	91	322	109	33,85%
II Obszar historycznego centrum miasta	247	31	170	46	27,06%
III Obszar starszej zabudowy	2 162	359	1 455	348	23,92%
IV Obszar nowej zabudowy	917	160	590	167	28,31%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Sępole

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

W przypadku bezrobocia wskaźnik udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi średnio 15,45%, udział bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym wynosi średnio 2,83%. W przypadku jednostek struktury przestrzennej miasta wskaźniki te nie przewyższają średniej dla gminy.

Tabela 10. Występowanie problemów w obszarze bezrobocia

Miejscowość/ Obszar	Ludność w wieku produkt.	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkt.	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skepe	5 210	654	15,45%	106	2,83%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skepskich	322	44	13,66%	5	1,55%
II Obszar historycznego centrum miasta	170	12	7,06%	3	1,76%
III Obszar starszej zabudowy	1 455	154	10,58%	18	1,24%
IV Obszar nowej zabudowy	590	48	8,14%	8	1,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skepe

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Poniższa tabela pokazuje występowanie obszarów uzależnienia od pomocy społecznej – obszary ubóstwa. Z pomocy społecznej w największym stopniu korzystają mieszkańcy w dwóch obszarach: Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich oraz Obszar historycznego centrum miasta.

Tabela 11. Występowanie obszarów ubóstwa

Miejscowość/Obszar	Liczba ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Miasto i Gmina Skępe	8104	1229	17,34%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	522	147	28,16%
II Obszar historycznego centrum miasta	247	63	25,51%
III Obszar starszej zabudowy	2 162	200	9,25%
IV Obszar nowej zabudowy	917	72	7,85%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skępe

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

Tabela 12. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej

Miejscowość/Obszar	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Miasto i Gmina Skępe	26,00%	15,40%	2,83%	17,34%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	33,85%	13,66%	1,55%	28,16%
II Obszar historycznego centrum miasta	27,06%	7,06%	1,76%	25,51%
III Obszar starszej zabudowy	23,92%	10,58%	1,24%	9,25%
IV Obszar nowej zabudowy	28,31%	8,14%	1,36%	7,85%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skępe

Najwyższe wartości wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym występują w I Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich, II Obszarze historycznego centrum miasta oraz IV Obszarze nowej zabudowy.

Najmniej korzystna sytuacja pod względem bezrobocia występuje w I Obszarze funkcjonalnych Jezior Skępskich (mimo, że wskaźniki nie są wyższe od średniej dla gminy).

Najgorsza sytuacja pod względem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej występuje w I Obszarze funkcjonalnych Jezior Skępskich oraz II Obszarze historycznego centrum miasta.

4.2 Analiza miejscowości, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

W myśl art. 9.1. ustawy o rewitalizacji **obszar zdegradowany** to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występowania na nim, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w obszarze:

- gospodarczym i/lub
- środowiskowym i/lub
- przestrzenno-funkcjonalnym i/lub
- technicznym.

Do obszaru zdegradowanego wybrano tereny, w których występują największe problemy społeczne oraz występuje co najmniej jedno z negatywnych zjawisk w wyżej wymienionych obszarach.

W obszarze wiejskim gminy Skępe jak i w obszarze miejskim przestrzeń zdegradowaną zidentyfikowano na podstawie przeprowadzonych wywiadów z interesariuszami, badań ankietowych oraz spaceru badawczego. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych oraz analiza pod kątem występowania stanu kryzysowego w sferze gospodarczej wykazała, że obszarami zdegradowanymi w gminie na **obszarze wiejskim** są sołectwa: **Boguchwała, Likiec, Lubówiec, Łąkie, Sarnowo, Wioska**. Obszary te zamieszkuje łącznie 18,73% ludności gminy i zajmują one 33,3% obszaru gminy.

Natomiast na **obszarze miejskim** obszarem zdegradowanym jest: **Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich** oraz **Obszar historycznego centrum miasta**. Obszary te zamieszkuje łącznie 9,49% ludności gminy i zajmują one 2,41% obszaru gminy.

Tabela 13. Obszar zdegradowany – obszar wiejski

Sołectwo	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Obszar zdegradowany	5950	33,3	1518	18,73
Boguchwała	756	4,23	172	2,12
Likiec	1795	10,04	223	2,75
Lubówiec	643	3,60	155	1,91
Łąkie	1684	9,43	507	6,26
Sarnowo	554	3,10	86	1,06
Wioska	518	2,90	375	4,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skępe

Tabela 14. Obszar zdegradowany – obszar miejski gminy

Obszar	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Obszar zdegradowany	430,86	2,41	769	9,49
I Obszar funkcjonalny Jezior Skepskich	425,27	2,38	522	6,44
II Obszar historycznego centrum miasta	5,59	0,03	247	3,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skępe

Mapa 4. Obszar zdegradowany w Gminie i Mieście Skępe

Źródło: Opracowanie własne

5 OBSZAR REWITALIZACJI GMINY

W myśl art. 10 Ustawy o rewitalizacji i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokojowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Jednocześnie „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...” wymagają osiągnięcia na rewitalizowanych obszarach przynajmniej jednego ze wskazanych efektów:

- ✓ wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne,
- ✓ zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
- ✓ wzrost zatrudnienia,
- ✓ ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Do ostatecznej analizy wytypowano sołectwa, których powierzchnia nie przekracza łącznie 20% i istnieje możliwość osiągnięcia określonych efektów społecznych. Zatem uwzględniając wyniki analizy wskaźnikowej oraz przeprowadzonych badań społecznych a także powyższe wymagania określone w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”, w Gminie Skępe wyznaczono dwa obszary rewitalizacji, położone zarówno w części miejskiej, jak i wiejskiej, są to: **sołectwo Wioska** oraz **Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich**. W przypadku obszaru wiejskiego gmina Skępe ma niewielkie możliwości prowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectw: Boguchwała, Likiec, Lubówiec, Łąkie, Sarnowo, w związku z powyższym wykluczono je. W przypadku obszaru miejskiego obszar rewitalizacji został zawężony do tej jednostki, w której liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla gminy jest największa. Sołectwo Wioska oraz Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich to

obszary o **istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego** a zarazem o największym potencjale w zakresie zaspokojenia wymagań stawianych przez RPO WK-P.

Obszar rewitalizacji łącznie stanowi 2,90% powierzchni Gminy i jest zamieszkiwany przez 4,63% jej mieszkańców. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza progów określonych przez ustawę.

Tabela 15. Powierzchnia i ludność Gminy Skepe objęta rewitalizacją

Podobszar	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Wioska	375	4,63	518	2,90
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	522	6,44	425,27	2,38
Razem	897	11,07	943,27	5,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Skepe

Działania rewitalizacyjne w Gminie Skepe koncentrować się będą na:

- ❖ przekształceniu przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,
- ❖ przekształceniu przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.

Rysunek 3. Mapa obszaru rewitalizacji w Mieście i Gminie Skepe

Źródło: Opracowanie własne

6 DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowa analiza wykazała, że obszary wyznaczone do rewitalizacji cechują się szczególnie :

- ✓ obecnością przestrzeni zdegradowanych, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju społecznego,
- ✓ obecnością przestrzeni zdegradowanych, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
- ✓ na terenie sołectwa są zarejestrowane osoby bezrobotne.

Tabela 16. Sytuacja społeczna obszarów objętych rewitalizacją

Wyszczególnienie	Ogółem	Sołectwo Wioska	I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich
Liczba mieszkańców	8 104	375	522
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym:	520	45	63
Liczba osób w rodzinach	1 701	149	171
Liczba dzieci	678	62	61
Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	544	45	34
Powody przyznania pomocy			
a) ubóstwo	523	43	73
b) bezrobocie	365	38	54
c) niepełnosprawność	125	11	21
d) długotrwała choroba	53	1	10
e) wielodzietność lub potrzeba ochrony macierzyństwa	203	21	8
f) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego	100	2	10
g) przemoc w rodzinie	0	0	0
h) alkoholizm	20	2	7
Liczba osób korzystających z posiłku	541	50	61
Średni czas korzystania z posiłku (w miesiącach)	10	10	10
Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy	288	28	40
Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały	65	7	10
Liczba rodzin, którym przyznano zasiłek celowy	212	11	19
Średni czas pobierania zasiłku stałego (w miesiącach)	7	3	5
Średni czas pobierania zasiłku okresowego (w miesiącach)	5	5	4

Średnia kwota zasiłku okresowego (zł)	752 53	714	512
Średnia kwota zasiłku stałego (zł)	361,72	492	428
Średnia kwota zasiłku celowego (na rodzinę/zł)	116,12	100	136

Tabela 17. Sytuacja społeczno-gospodarcza obszarów rewitalizacji

Wyszczególnienie	Ogółem	Sołectwo Wioska	I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich
Liczba gospodarstw domowych	2 384	93	205
Liczba dzieci do 17 lat	1 538	86	91
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	1 356	58	109
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	5 210	231	322
Liczba bezrobotnych	654	56	44
Liczba bezrobotnych (bez pracy powyżej 12m)	106	12	5
Liczba przedsiębiorstw na danym obszarze	11	1	0
Liczba podmiotów gospodarczych	429	5	45

Sołectwo Wioska jest obszarem typowo popegeerowskim, gdzie kumuluje się szereg problemów społecznych, takich jak patologie, ubóstwo, wykluczenie społeczne oraz brak perspektyw dla wszystkich grup społecznych i wiekowych. Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury społecznej: domu kultury, biblioteki (lub ich placówki filialnej), w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum. Istniejący na terenie sołectwa obiekt świetlicy wiejskiej nie jest dostosowany dla celów rozwojowych i edukacyjnych mieszkańców, wymaga gruntownego remontu i doposażenia. Brak różnego rodzaju wyposażenia, które pozwoliłoby na przeprowadzanie pokazów, szkoleń, a także spotkań jak i utworzenia na tej bazie kół zainteresowań. Brak w sołectwie ścieżek pieszo – rowerowych.

I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich nie ma zagospodarowanych terenów przyjeziornych, istniejący amfiteatr jest zniszczony, brak pomostów wędkarskich jak i wypoczynkowych, wypożyczalni sprzętu pływającego. Brak ścieżek rowerowych i pieszych na terenach przyjeziornych. Obszar ten charakteryzuje się również negatywnymi zjawiskami w zakresie wykluczenia społecznego. Na danym obszarze jest niska przedsiębiorczość. Obszar nie posiada obiektów infrastruktury społecznej: domu kultury, biblioteki, (lub ich placówki filialnej), w odległości mniejszej niż 1,5 km od jego centrum. Brak targowiska i miejsca dla organizacji festynów plenerowych.

7 WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz wyniki badań społecznych, a także prowadzone konsultacje (warsztaty, spacer badawczy), sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji:

W 2022 r. na obszarze rewitalizacji obejmującym swoim zasięgiem sołectwo Wioska oraz I Obszar Funkcjonalny Jezior Skępskich w wyniku przeprowadzonej interwencji, pojawi się aktywna społeczność, która wprowadzi zintegrowane działania do wspólnej przestrzeni publicznej w zakresie społecznym, edukacyjnym, kulturalnym i rekreacyjnym przez co nastąpi również wzrost aktywności gospodarczej.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne.

- Rozwój oferty integracyjnej i aktywizacyjnej mieszkańców w szczególności pomoc w trudnych sytuacjach (bezradność) oraz wsparcie międzypokoleniowe,
- Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego,
- Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej,
- Tworzenie nowych miejsc pracy i rozwijanie przedsiębiorczości,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej – budynków kultury, tworzenie ścieżek rowerowych.

Zakłada się, że podstawą rewitalizacji będą aktywne działania na rzecz integracji społecznej jak i wzrostu aktywności gospodarczej. Przewidziane są różnego rodzaju działania aktywizujące społeczność lokalną oraz działania pozwalające na zwiększenie aktywizacji gospodarczej.

Jak wynika z diagnozy istotnymi problemami na obszarze Gminy jest m.in. niski współczynnik przedsiębiorczości oraz wysoki poziom bezrobocia znacznie ograniczający możliwości rozwoju gospodarczego gminy. Te problemy mają odzwierciedlenie na rewitalizowanych obszarach. Takie projekty jak: Kursy zawodowe dla dorosłych, Podnoszenie kompetencji – kursy komputerowe, Szkolenia typu „Bądź przedsiębiorczy” czy Projekt informacyjno – animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej przyczynią się do zniwelowania niekorzystnych czynników.

Gmina posiada walory przyrodniczo – krajoznawczo – historyczne wpływające korzystnie dla rozwoju usług rekreacyjnych jak i sportu. Jednakże część tego typu obszarów na terenie

rewitalizowanym jest zaniedbana. Rozwój tych terenów w połączeniu z sąsiedztwem aglomeracji Bydgosko – Toruńskiej może stanowić atrakcję turystyczną o znaczeniu krajowym i lokalnym. W związku z tym w programie rewitalizacji ujęto działania wpływające na poprawę tej sfery, tj. odrestaurowanie amfiteatru nad jeziorem, zagospodarowanie brzegów jeziora, przywrócenie spławności rzeki Mień.

Podstawą planowanych działań jest zapewnienie miejsc spotkań, gdzie mieszkańcy będą mogli realizować swoje projekty w różnych obszarach. Podstawowe prace w tym zakresie obejmować będą rozbudowę, modernizację i wyposażenie świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Z miejsc tych będą korzystać mieszkańcy dla realizacji różnych projektów opisanych szczegółowo w dalszej części programu. Główną ideą tych projektów ma być zwiększenie aktywności społecznej na różnych szczeblach i w różnych sferach. Zatem działania będą dotyczyły organizacji spotkań towarzyskich, w szczególności działania z projektu Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa. Te projekty są bardzo istotne bo diagnoza wyraźnie zaznacza, że sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych w gminie przejawia się dużym udziałem ludności zależnej od pomocy społecznej.

W związku z małą aktywnością społeczną w gminie dla mieszkańców rewitalizowanych obszarów będą organizowane cykliczne działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów jak również atrakcyjne i aktywizujące inicjatywy na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb”.

Ważną rolę odgrywać będą również działania w zakresie zmian w infrastrukturze technicznej i zagospodarowania przestrzennego obejmujące wytyczenie szlaków dla komunikacji turystycznej i rekreacyjnej: ścieżka pieszo – rowerowa ułatwiająca dostęp do obiektów turystycznych i rekreacyjnych.

Planowane projekty powinny w szczególności zwiększyć aktywność osób wykluczonych oraz nieradzących sobie życiowo (korzystających z pomocy społecznej), w tym grup defaworyzowanych (kluczowe grupy docelowe).

8 CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

8.1 Cele rewitalizacji

Osiągnięciu wizji pomagają cele rewitalizacyjne, które z kolei będą kierunkowały podejmowane działania na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Wytypowane cele muszą uwzględniać wyniki przeprowadzonych badań a także możliwości spełnienia jednego z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”.

Uwzględniając powyższe dla Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe określono następujące cele:

- A. przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,**
- B. przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.**

Cele rewitalizacji zostały zaprojektowane w taki sposób, by określić rezultaty rewitalizacji w długiej perspektywie czasu. Kierunkują je działania niezbędne w rozwoju gminy w kontekście rewitalizacji. Cele pokazują, jakimi sposobami obszary do rewitalizacji można wyprowadzać z kryzysu. Zostały do nich przyporządkowane kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. Wypracowane kierunki działań przyczynią się do przeciwdziałania zidentyfikowanym negatywnym zjawiskom w analizowanych sferach.

Przyjęte cele odpowiadają zjawiskom zidentyfikowanym w diagnozie oraz przyjętym obszarom interwencji i kluczowym grupom docelowym.

8.2 Kierunki Działań

Dla osiągnięcia **celów rewitalizacji:**

A. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej

oraz

B. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej

zakłada się podejmowanie działań:

➤ **Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury**

W ramach działania przewiduje się:

- realizację atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności,
- wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obszaru i jego skutecznej promocji na skalę regionalną i ponadregionalną,
- kształtowanie i rewitalizację przyjaznej przestrzeni publicznej,

- integrację i aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- poprawa jakości komunikacji poprzez budowę ścieżki pieszo - rowerowej

➤ **Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych**

W ramach działania przewiduje się:

- obszar rewitalizacji wzmocni kapitał ludzki zdolny do wejścia na rynek pracy,
- remont obiektów społecznych,
- efektywne ożywienie postaw przedsiębiorczych w kierunku uruchamiania nowych działalności gospodarczych z wykorzystaniem unikalnych zasobów lokalnych.

8.3 Przedsięwzięcia i projekty

CEL A. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1. Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.1.1. Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych

A.1.1.1. Cykliczne działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów

A.1.1.1. Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności – „Miłośnicy ryb”

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.1.2. Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej

A.1.2.1. Budowa ścieżek pieszo – rowerowych

A.1.2.2. Odrestaurowanie amfiteatru nad jeziorem

A.1.2.3. Zagospodarowanie brzegów jeziora

A.1.2.4. Przywrócenie spławności rzeki Mień

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2. Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.2.1. Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców

A.2.1.1. Kursy zawodowe dla dorosłych

A.2.1.2. Podnoszenie kompetencji – kursy komputerowe

A.2.1.3. „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa

A.2.1.4. Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.2.2. Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej

A.2.2.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

CEL B . Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1. Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych

PRZEDSIĘWZIĘCIE B.1.1. Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców

B.1.1.1. „Bądź przedsiębiorczy”

B.1.1.2. Projekt informacyjno – animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej

Poszczególnym przedsięwzięciom przypisano adekwatne wskaźniki rezultatu i produktu, których osiągnięcie udowodni skuteczne zrealizowanie celów rewitalizacji, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2016	Rok docelowy 2022
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	0	4
Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	0	7
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LGD

9 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

Tabela 19. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
CEL REWITALIZACJI A. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej									
KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1. Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury									
I Obszar Jezior Skępskich	A.1.1. Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	A.1.1.1 Cykliczne działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów	S	Gmina Skępe, NGO	Organizacja różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych jak i szeregu imprez związanych z propagowaniem wędkarstwa	I Obszar Jezior Skępskich	200 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych ▪ zwiększenie dostępności wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych dla wszystkich mieszkańców ▪ propagowanie nowych form rozrywki Wskaźnik: Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych - 5	Ankieta monitorująca

I Obszar Jezior Skępskich	A.1.1.1. Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	A.1.1.2 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb”	S	Gmina Skępe, NGO	Zapoznanie chętnych mieszkańców z zasadami działalności Polskiego Związku Wędkarskiego i zachęcenie do wspólnego działania. Organizacja cyklicznej imprezy – zawody łowieckie wraz z dorocznym festynem.	I Obszar Jezior Skępskich	8 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych - nabywanie nowych umiejętności Wskaźnik: Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych - 2	Ankieta monitorująca
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	A.1.2. Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	A.1.2.1 Budowa ścieżki pieszo - rowerowej	T	Gmina Skępe	Poprowadzenie ścieżki pieszo – rowerowej łączącej centra społeczne i środowiskowe przy jeziorach skępskich. Zamontowanie obiektów bike&ride, ławek, koszy na śmieci.	Obszar Jezior Skępskich, Wioska	500 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - utworzenie ścieżki pieszo - rowerowej - ułatwienie dostępu do obiektów turystycznych - ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych Wskaźnik: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 1	Ankieta monitorująca Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza

I Obszar Jezior Skępskich	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	A.1.2.2 Odrestaurowanie amfiteatru nad jeziorem	PF	Gmina Skępe	Projekt obejmuje: - postawienie ławek - budowa zadaszenia - budowa sceny	Obszar Jezior Skępskich	300 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni, - nadanie przestrzeni nowych funkcji – organizowanie imprez kulturalnych oraz okolicznościowych o zasięgu lokalnym jak i ponadlokalnym - integracja mieszkańców Wskaźnik: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 1	Ankieta monitorująca Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza
I Obszar Jezior Skępskich	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	A.1.2.3 Zagospodarowanie brzegów jeziora	PF	Gmina Skępe	Zagospodarowanie brzegów jeziora dla celów wypoczynkowych, siedliskowych, budowa pomostów wędkarskich i wypoczynkowych wraz z organizacją wypożyczalni sprzętu pływającego.	Obszar Jezior Skępskich	300 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni, - nadanie przestrzeni nowych funkcji - integracja mieszkańców Wskaźnik: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 1	Ankieta monitorująca Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza

I Obszar Jezior Skępskich	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	A.1.2.4 Przywrócenie spławności rzeki Mień	PF	Gmina Skępe	Przywrócenia spławności rzeki Mień pozwalające na żeglugę kajakową po jeziorach skępskich, tzw. mała retencja	Obszar Jezior Skępskich	200 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nadanie przestrzeni nowych funkcji - integracja mieszkańców poprzez aktywny wypoczynek Wskaźnik: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 1	Ankieta monitorująca Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza
KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2. Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych									
I Obszar Jezior Skępskich	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	A.2.1.1. Kursy zawodowe dla dorosłych	S	Gmina Skępe	Aktywne formy szkolenia, doradztwo oraz projekty aktywizujące bezrobotnych w formie warsztatów.	I Obszar Jezior Skępskich	100 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie– 5	Ankieta monitorująca Listy obecności
I Obszar Jezior Skępskich	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	A.2.1.2 Podnoszenie kompetencji – kursy komputerowe	S	Gmina Skępe	Prowadzenie szkoleń w ramach obsługi komputera, programów komputerowych, przekazywanie wiedzy osobom starszym przez osoby młode jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby.	I Obszar Jezior Skępskich	100 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie– 5	Ankieta monitorująca Listy obecności

I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	A.2.1.3 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	S	Gmina Skepe, NGO	Organizację świetlicy środowiskowej, w której będą prowadzone różnego rodzaju aktywności nastawione na współpracy osób starszych z dziećmi i młodzieżą – opieka nad dziećmi, pomoc w nauce, wspólne prace, (współpraca z klubem seniora, kołem gospodyń) Praca opiekuna i animatora świetlicy przez cały rok.	Wioska, I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich - świetlica	112 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych - nabycie nowych umiejętności przez osoby starsze, młodzież oraz dzieci Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 2	Ankieta monitorująca Listy obecności
I Obszar Jezior Skępskich	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	A.2.1.4 Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	S	Gmina Skepe	Projekt będzie polegać na zindywidualizowanych i kompleksowych działaniach umożliwiających aktywne włączenie społeczne a także powrót na rynek pracy. Będzie oparty o różnego rodzaju programy oraz inne metody, modele, narzędzia pracy socjalnej o charakterze indywidualnym, rodzinnym, środowiskowym.	I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich - świetlica	250 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50	Ankieta monitorująca Listy obecności

Solectwo Wioska	A.2.2 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastruktury przyczyniających się rewitalizacji społeczno - gospodarczej	A.2.2.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą	T	Gmina Sकेpe	W ramach projektu przewiduje się: - stworzenie sali komputerowej z dostępem do internetu - stworzenie sali wykorzystywanej jako centrum ekologiczne (wyposażenie sali w modele urządzeń wytwarzających odnawialną energię: pompy ciepła, turbina wiatrowa) - wymiana dachu - utwardzenie podjazdu - zmonitorowanie - remont sal	Wioska – świetlica wiejska	500 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: stworzenie wielofunkcyjnego obiektu dla potrzeb edukacji i kultury z salami szkoleniowymi o różnym przeznaczeniu (integracja, szkolenia, klub seniora, świetlica dla młodzieży) Wskaźnik: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1	Ankieta monitorująca
CEL REWITALIZACJI B. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej									
KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1. Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych									
I Obszar Jezior Skępskich	B.1.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	B.1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy”	G	Gmina Sकेpe	Zapoznanie z wiedzą niezbędną dla każdego początkującego przedsiębiorcy, dotyczącą: formalności urzędowych, podatków, źródeł finansowania działalności oraz z aktualnymi przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej.	I Obszar Jezior Skępskich	31 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - rozwój gospodarczy - wzrost aktywności gospodarczej Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie– 5	Ankieta monitorująca Listy obecności

I Obszar Jezior Skępskich	B.1.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	B.1.1.2 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej	G	Gmina Skepe	Przekazanie podstawowych informacji dla wytypowanej grupy osób bezrobotnych o możliwości tworzenia spółdzielni socjalnej.	I Obszar Jezior Skępskich	24 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zdobycie wiedzy związanej z funkcjonowaniem spółdzielni socjalnej ▪ stworzenie spółdzielni socjalnej ▪ zapobieganie wykluczeniu osób bezrobotnych Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 5	Ankieta monitorująca Listy obecności
---------------------------	---	---	---	-------------	---	---------------------------	--------------	--	--

Źródło: Opracowanie własne

1 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

10 MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI

Formuła projektów zintegrowanych

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Zgodnie z formułą projektów zintegrowanych, w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych realizowane będą również projekty „miękkie” finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W planowanych działaniach uwzględniane będą też inicjatywy gminy oraz społeczności lokalnej w tym udział wolontariuszy i środków prywatnych. Działania w ramach prowadzonych projektów będą łączyły zarówno animację kulturalną, aktywizację środowiskową oraz wspieranie rozwoju kompetencji i umiejętności w celu poprawy sytuacji życiowej i gospodarczej.

W planowanych działaniach są:

- remont świetlicy który umożliwi działanie koła zainteresowań, przeprowadzenie wszelakiego rodzaju szkoleń, świetlicy dla młodzieży,
- organizacja imprez kulturalnych, konkursów i warsztatów która prowadzona będzie z udziałem lokalnych społeczności, przy wykorzystaniu środków EFS, jak i zasobów prywatnych, w tym lokalnych przedsiębiorstw,
- zagospodarowanie przestrzeni dla celów kultury, sportu i wypoczynku które umożliwi organizację cyklicznych imprez kulturalnych (festynów) o zasięgu lokalnym i regionalnym, co wpłynie na promocję gminy, poprawę konkurencyjności działań gospodarczych,
- budowa ścieżek to zarówno poprawa bezpieczeństwa dla mieszkańców jak i promocja regionu, ułatwienie dostępu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych.

Komplementarność przestrzenna

Wszystkie projekty rewitalizacyjne będą realizowane na wybranym obszarze rewitalizacji, przy czym zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Projekty realizowane na terenie sołectwa Wioska i I Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich będą wpływać na wszystkich mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz całej gminy. Planowane działania będą promowane tak, aby zachęcić do udziału jak największą liczbę uczestników z całego

obszaru gminy a także regionu. Planowane cykliczne festyny poprzez promocję będą miały charakter gminny i regionalny.

Prowadzone działania będą dotyczyły zarówno przestrzeni lokalnej: zagospodarowania obiektów świetlicy ale także przestrzeni całej gminy poprzez budowę ścieżki pieszo – rowerowej co umożliwi zarówno lepszą komunikację do jak i z obszaru rewitalizowanego.

Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w wielu aspektach. Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 8: Cele rewitalizacji i kierunki działań. Zatem podstawowe działania będą dotyczyć integracji społecznej poprzez aktywizacje NGO oraz organizacje wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Działania te będą się wzajemnie uzupełniały m.in. świetlica środowiskowa będzie prowadziła zajęcia w ramach samopomocy, jak i spotkania towarzyskie, a także będzie organizować imprezy plenerowe dla szerokiej społeczności gminy.

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 13 System zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Miasta i Gminy Skępe w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjnej zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środków własnych Miasta i Gminy Skępe. Zakłada

się również angażowanie w proces rewitalizacji kapitału prywatnego (np. przedsiębiorców), jak również wykorzystanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego (np. przy zagospodarowaniu obiektów zabytkowych będących własnością prywatną, które zostaną udostępnione dla szerokiej publiczności przy współpracy z samorządem, a także angażowanie środków własnych w prowadzenie działalności NGO).

11 MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

Interesariusze rewitalizacji

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne,
- Organy władzy publicznej.

Formy partycypacji społecznej

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja nie powinna ograniczać się jedynie do informowania (np. w formie spotkań, dyskusji i warsztatów) czy konsultowania działań władz lokalnych. Procesowi rewitalizacji powinny towarzyszyć zaawansowane metody partycypacji, takie jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska. Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym:

- ✓ Udział w konsultacjach społecznych,
- ✓ Udział samorządu w pracach nad programem rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe został wypracowywany przez samorząd i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy,

w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie diagnozowania:

Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

Formularz uwag był dostępny na stronie www.skępe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy lub wrzucić do urny wystawionej w holu Urzędu.

Spotkania

Spotkania z mieszkańcami gminy odbyły się w 03.08.2017 r. Wiosce i 07.08.2017 r. Skępem. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:

- etapy prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji,
- podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją,
- zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie,
- diagnoza obszaru rewitalizacji:
 - kryzysowe zjawiska w sferze społecznej,
 - kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach,
 - potencjały obszaru,
 - problemy obszaru,
- dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju, celów rozwojowych i przedsięwzięć,
- przypomnienie o toczących się konsultacjach,
- przekazanie ankiet,

Ankiety

W terminie marzec – maj 2017 r. przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze.

Ankieta była dostępna na stronie www.rewitalizacja.skępe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy.

Łącznie pozyskano 440 ankiet. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 3. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 4.

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe trwały oddo r. W tym czasie zbierane były uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania:

- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

W terminie do r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).

Formularz uwag był dostępny na stronie www.rewitalizacja.skępe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy lub dostarczyć osobiście.

- Spotkania

Spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz pozostałymi mieszkańcami gminy odbyły się w sołectwie Wioska i mieście Skępe. Uczestnikom spotkania przedstawiono treść projektu programu rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość zgłaszania podczas spotkania swoich uwag do dokumentu.

- Uwagi ustne

Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Miasta i Gminy, który odpowiadał na uwagi i pytania w zakresie konsultowanych dokumentów ich treści.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją

i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie oraz stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa www.rewitalizacja.skepe.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołdeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Rozmowy z przedstawicielami mieszkańców – radnymi i sołtysem.
- Ulotki i plakaty, ogłoszenia prasowe.

12 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 20. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania			
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne
									EFS	EFRR	Inne	
I Obszar Jezior Skępskich	2020 – 2022	A.1.1.1 Cykliczne działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów	S	A.1.1. Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	Gmina Skępe, NGO	200 000,00 zł	85	170 000,00 zł	X		X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2018 – 2019	A.1.1.2 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb	S	A.1.1. Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	PZW	8 000,00 zł	85	6 800,00 zł	X		X	X
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2021 – 2022	A.1.2.1 Budowa ścieżki pieszo - rowerowej	T	A.1.2. Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Gmina Skępe	500 000,00 zł	85	425 000,00 zł		X		

I Obszar Jezior Skępskich	2018 – 2020	A.1.2.2 Odrestaurowanie amfiteatru nad jeziorem	PF	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Gmina Skępe	300 000,00 zł	85	255 000,00 zł		X	X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2018 - 2019	A.1.2.3 Zagospodarowanie brzegów jeziora	PF	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Gmina Skępe	300 000,00 zł	85	255 000,00 zł		X	X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2018 -2019	A.1.2.4 Przywrócenie spławności rzeki Mień	PF	A.1.2 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Gmina Skępe	200 000,00 zł	85	170 000,00 zł		X	X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2019 - 2020	A.2.1.1. Kursy zawodowe dla dorosłych	S	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe	100 000,00 zł	85	85 000,00 zł	X			
I Obszar Jezior Skępskich	2020 - 2021	A.2.1.2 Podnoszenie kompetencji – kursy komputerowe	S	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe	100 000,00 zł	85	85 000,00 zł	X			

I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2018 - 2020	A.2.1.3 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	S	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe, NGO	112 000,00 zł	85	95 200,00 zł	X		X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2019 - 2020	A.2.1.4 Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	S	A.2.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe,	250 000,00 zł	85	212 500,00 zł	X		X	X
Sołectwo Wioska	2018 - 2019	A.2.2.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą	T	A.2.2 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastruktury przyczyniających się rewitalizacji społeczno - gospodarczej	Gmina Skępe	500 000,00 zł	85	425 000,00 zł		X	X	
I Obszar Jezior Skępskich	2020 - 2021	B.1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy”	G	B.1.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe	31 000,00 zł	85	26 350,00 zł	X		X	X
I Obszar Jezior Skępskich	2019 - 2020	B.1.1.2 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej	G	B.1.1 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców	Gmina Skępe	24 000,00 zł	85	20 400,00 zł	X			

Źródło: Opracowanie własne

3 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

13 SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotą procesu rewitalizacji jest zapewnienie możliwości prowadzenia szerokich działań partycypacyjnych, w tym sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest umożliwienie udziału w całym procesie rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy.

Zdajemy sobie sprawę, że obecnie społeczeństwo nie ma jeszcze wielkich potrzeb w tym zakresie, dlatego jednym z problemów będzie coraz szersze angażowanie interesariuszy w prowadzone działania. Zatem najważniejszym elementem w początkowej fazie będzie realizacja programu rewitalizacji, podejmowanie licznych działań informacyjnych oraz integracyjnych, tak aby przekazać jak najwięcej informacji o podejmowanych działaniach a także o możliwościach aktywnego uczestnictwa w realizowanych pracach.

W tym zakresie ważnym elementem będzie odpowiednie zarządzanie programem. Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Burmistrz Miasta i Gminy Skępe, Rada Miejska w Skępem i interesariusze rewitalizacji.

Zadania w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji realizowane były przez:

Burmistrz

- Wyznaczanie zespołu odpowiedzialnego za prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji,
- Organizacja i prowadzenie działań informacyjnych oraz konsultacji społecznych,
- Zapewnienie obsługi organizacyjnej Programu Rewitalizacji,
- Przygotowanie odpowiednich uchwał dla Rady Miejskiej w Skępem o przyjęcie i zatwierdzenie obszarów rewitalizacji i programu rewitalizacji

Rada Miejska

- Zatwierdzenie i uchwalenie LPR,
- Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Interesariusze rewitalizacji

- Aktywny udział w pracach zespołu ds. rewitalizacji związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań.
- Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe będzie Urząd Miasta i Gminy, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Burmistrz Miasta i Gminy Skępe wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego – Koordynatora:

- Opracowanie zasad i organizacja sprawnej współpracy ze wszystkim podmiotami zaangażowanymi w realizację programu,
- Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek gminy oraz strony społecznej,
- Współpraca z interesariuszami rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną rewitalizacji,
- Inicjowanie projektów ujętych w programie poprzez rezerwowanie środków w budżecie gminy, składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację,
- Opiniowanie propozycji zmian w budżecie gminy odnośnie wartości zadań realizowanych w ramach programu,
- Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu,
- Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów,
- Promocja programu oraz stworzenie systemu informacji o programie i jego zasadach,
- Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu,
- Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, w tym wizyty na miejscu,
- Opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji programu,
- Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu.

System wdrażania programu rewitalizacji - przyjęcia LPR przedstawia się następująco:

- ✓ Zarządzanie, koordynowanie monitoring i ocena
- ✓ Zapewnienie spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu i dokumentami lokalnymi
- ✓ Zaangażowanie lokalnych partnerów

Wdrażanie Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania (pracownika Urzędu Miasta i Gminy) także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, spółdzielni, mieszkańców Gminy Skępe) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozzerwalnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań, spotkań, konsultacji i warsztatów z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Wydawaniu informatorów, ulotek, plakatów, publikowaniu ogłoszeń prasowych, zamieszczaniu informacji na tablicach ogłoszeń. Formy te pozwolą wypromować działania rewitalizacyjne nie tylko w lokalnym środowisku, ale także poza nim,
- Pełnym wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych i w serwisach społecznościowych oraz komunikacji poprzez pocztę elektroniczną.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

W celu zapewnienia uczestnictwa możliwie szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone co najmniej 7 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz poprzez ogłoszenie na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej. Konsultacje będą przeprowadzane z wykorzystaniem różnych form, w sposób ułatwiający zrozumienie treści. Termin wyznaczony na składanie uwag będzie nie

str. 60-

krótszy niż 30 dni, a niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji będzie opracowana informacja podsumowująca jej przebieg ze wskazaniem czasu, miejsca oraz uwag zgłoszonych w trakcie procesu konsultacji.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

14 SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie koordynator ds. rewitalizacji. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowić to będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, w przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana LPR następuje w trybie, w jakim został on uchwalony. Zmiana LPR nie wymaga uzyskania opinii ani przeprowadzania konsultacji społecznych jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć zawartych na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ani nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Wprowadzania zmian do LPR przedstawia się następująco:

- Rada Miasta z własnej inicjatywy lub na wniosek Burmistrza podejmuje uchwałę o zmianie LPR
- Burmistrz ogłasza informację o podjęciu uchwały o zmianie LPR
- Przygotowanie projektu zmiany LPR
- Konsultacje społeczne projektu zmiany LPR (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wniosek o zaopiniowanie projektu zmiany LPR do podmiotów wymienionych w art. 17 ustawy o rewitalizacji (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii
- Uchwała Rady Miejskiej o przyjęciu zmiany LPR

15 WYKAZ NIEZBĘDNYCH ZMIAN OCEN I OPINII

Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko¹ projekt Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016-2022 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem **Nr** z dniar. uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko ²projekt Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016-2022 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem **Nr z dniar.** uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

ZAŁĄCZNIKI

1. Wzór formularza konsultacji społecznych (1)
2. Wzór ankiety
3. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

Załącznik 3. Wzór ankiety

Co w Naszej gminie powinno zostać udoskonalone ?

Szanowni Państwo,

Miasto i Gmina Skępe opracowuje Lokalny Program Rewitalizacji, którego realizacja będzie podstawą o dofinansowania zadań rozwojowych i inwestycyjnych ze środków Unii Europejskiej. Program ten pozwoli na rewitalizację obszarów najbardziej zdegradowanych w naszej gminie. Środki finansowe będą przeznaczone na usprawnienia w sferze: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej, technicznej.

Państwa opinia, jako mieszkańca Gminy, będzie pomocna w określeniu pożądanych zmian.

Ankieta jest anonimowa, a jej wypełnienie potrwa ok. 10 minut.

Wypełnioną ankietę można zostawiać do dnia2017 r. w:

- 1) Urzędzie Miasta i Gminy Chodecz przy ulicy Kościelnej 2, pokój.....,
- 2) u Sołtysów w poszczególnych sołectwach
- 3) przesłać drogą elektroniczną na adres: k.jaworski@skepe.pl

Z poważaniem,

/-/

Burmistrz Skępe

Na początku poprosimy o podanie kilku informacji (pozwoli to na dokładniejszą analizę):

Płeć:

☐ kobieta

☐ mężczyzna

W którym z następujących przedziałów mieści się Pana/Pani wiek?

☐ poniżej 15 lat

☐ 25-30 lat

☐ 60+ i więcej lat

☐ 15-17 lat

☐ 31-44 lata

☐ 18-24 lata

☐ 45-59 lat

Miejscowość (wpisz miejscowość zamieszkania):

Wybierz wszystkie jakie dotyczą:

☐ pracuję na terenie gminy

☐ prowadzę działalność na terenie gminy

☐ uczę się na terenie gminy

Jakie jest Pana/Pani wykształcenie?

☐ niepełne podstawowe

☐ średnie (liceum, technikum)

☐ podstawowe, gimnazjum

☐ pomaturalne

☐ zasadnicze zawodowe

☐ wyższe

Proszę o wskazanie Pana/Pani statusu zawodowego?

☐ pracownik umysłowy

☐ rencista/emeryt

☐ student/uczeń

☐ inny (jaki?)

☐ pracownik

.....

☐ przedsiębiorca

.....

☐ bezrobotny

W jakim sektorze Pan/Pani pracuje lub prowadzi działalność gospodarczą?

☐ rolnictwo

☐ nie dotyczy

☐ przemysł

☐ inny

☐ usługi

(jaki?).....

☐ administracja

Jaka jest liczba osób w gospodarstwie domowym?

☐ aktywnych zawodowo

- ☐ uczących się i niepracujących.....
- ☐ emerytów i rencistów.....

Jak ogólnie oceniają Państwo jakość życia w Gminie?

☐ bardzo dobrze ☐ dobrze ☐ źle ☐ bardzo źle ☐ trudno powiedzieć

Gdzie Państwo korzystacie z poniższych usług?	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości niż miejsce zamieszkania w gminie	Poza gminą	Mam taką potrzebę, ale nie korzystam	Nie mam takiej potrzeby
opieka żłobkowa	☐	☐	☐	☐	☐
opieka przedszkolna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja podstawowa/ gimnazjalna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja zawodowa/ szkoły średnie	☐	☐	☐	☐	☐
zajęcia pozalekcyjne	☐	☐	☐	☐	☐
podstawowa opieka zdrowotna	☐	☐	☐	☐	☐
usługi rehabilitacyjno - opiekuńcze	☐	☐	☐	☐	☐
sport i rekreacja	☐	☐	☐	☐	☐
rozrywka i kultura	☐	☐	☐	☐	☐
zakupy spożywcze i pierwszej potrzeby	☐	☐	☐	☐	☐
drobne usługi rzemieślnicze (np.: szewc, zegarmistrz, pralnia)	☐	☐	☐	☐	☐

Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
trudności w godzeniu życia zawodowego i prywatnego	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)	☐	☐	☐	☐	☐
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	☐	☐	☐	☐	☐
wandalizm, przestępczość, bójki	☐	☐	☐	☐	☐
przemoc rodzinna	☐	☐	☐	☐	☐
problemy wychowawcze	☐	☐	☐	☐	☐
zaśmiecanie okolicy	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/ obojętność sąsiedzka	☐	☐	☐	☐	☐
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej społeczności	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
bezdomność	☐	☐	☐	☐	☐
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	☐	☐	☐	☐	☐
uciążliwe sąsiedztwo	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
Bezrobocie	☐	☐	☐	☐	☐
zatrudnienie „na czarno”	☐	☐	☐	☐	☐
niskie kwalifikacje zawodowe	☐	☐	☐	☐	☐
mała dostępność usług rzemieślniczych (szewc, zegarmistrz, pralnia, krawcowa, inne)	☐	☐	☐	☐	☐
emigracja ludzi młodych	☐	☐	☐	☐	☐
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych	☐	☐	☐	☐	☐
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	☐	☐	☐	☐	☐
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej / terenów inwestycyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan środowiska naturalnego	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczenie powietrza (piece opalane węglem i śmieciami)	☐	☐	☐	☐	☐
niewłaściwa gospodarka odpadami	☐	☐	☐	☐	☐
dzikie wysypiska	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczona woda (ograniczone możliwości korzystania z waloru)	☐	☐	☐	☐	☐
brak dostępu do walorów środowiskowych (ścieżki, parkingi, miejsca wypoczynku)	☐	☐	☐	☐	☐
niska świadomość ekologiczna	☐	☐	☐	☐	☐
brak sieci kanalizacyjnej /przydomowych oczyszczalni ścieków	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno- funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan budynków mieszkalnych	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	☐	☐	☐	☐	☐
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan dróg i chodników	☐	☐	☐	☐	☐
utrudnione połączenia komunikacyjne	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej (Internetu)	☐	☐	☐	☐	☐
zdevastowana i opuszczone tereny	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość miejsc parkingowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość obiektów turystycznych	☐	☐	☐	☐	☐
Brak infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)	☐	☐	☐	☐	☐
brak infrastruktury społecznej (typu świetlica wiejska)	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Czego najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać? (Proszę wskazać maksymalnie 3 konkretne działania/ inwestycje)

1.
.....
.....

2.
.....
.....

3.
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Załącznik 4 Wyniki ankietyzacji mieszkańców

RAPORT z badań Gmina i Miasto Skępe

Badanie prowadzone w okresie marzec - maj 2017 r.

Wyniki - całość gminy i miasta

Ogólna ocena jakości mieszkania w Gminie i Mieście Skępe

Ogólnie mieszkańcy Gminy i Miasta Skępe oceniają jakość życia na 3,96 (gdzie 5 = bardzo dobrze, 4 = dobrze, 3 = źle, 2 = bardzo źle, 1 = trudno powiedzieć)

Prawie trzydzieści procent respondentów (29,41%) ocenia jakość życia jako „trudno powiedzieć”.

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

I. Problemy o charakterze społecznym w Mieście i Gminie Skępe

Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
trudności w godzeniu życia	11,76	25,49	16,67	11,76	34,32	100
niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)	12,75	17,65	23,53	6,86	39,21	100
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	11,76	20,59	22,55	12,75	32,35	100
wandalizm, przestępczość, bójki	3,92	12,75	38,24	9,80	35,29	100
przemoc rodzinna	4,90	5,88	30,39	13,73	45,1	100
problemy wychowawcze	5,88	15,69	32,35	10,78	35,3	100
zaśmiecanie okolicy	14,71	37,25	25,49	3,92	18,63	100
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/obojętność sąsiedzka	4,90	30,39	33,33	7,84	23,54	100
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej	23,53	24,51	28,43	3,92	19,61	100
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	9,8	15,69	16,67	8,82	49,02	100
bezdomność	0,98	0,0	16,67	32,35	50	100
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	0,98	17,65	39,22	10,78	31,37	100
uciążliwe sąsiedztwo	4,90	11,76	30,39	17,65	35,3	100

W opinii i ocenie respondentów do najczęściej zauważanych problemów o charakterze społecznym należą trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym oraz zaśmiecanie okolicy.

Badani podczas prowadzonego sondażu oraz wywiadów pogłębionych wskazywali, iż przyczyny trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym leżą w dwóch czynnikach: mało form opieki nad dziećmi, zwłaszcza dzieci do lat 3 oraz utrudnione połączenia komunikacyjne w gminie.

Respondenci nie potrafili określić natężenia problemu (wskazywali „nie wiem”) w obszarach takich jak: uciążliwe sąsiedztwo, niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych, problemy wychowawcze, przemoc rodzinna, wandalizm, trudności w opiece nad niesamodzielnymi osobami.

Natomiast większość respondentów oceniała, iż nie występują, albo występują rzadko takie problemy jak: bezdomność, rodziny doświadczające ubóstwa, mała aktywność mieszkańców na rzecz działań lokalnej społeczności, niewystarczająca współpraca sąsiedzka.

W ogólnym zestawieniu dostrzeganie problemów natury społecznej stanowiło największe wyzwanie dla mieszkańców. Badani podczas wywiadów wskazywali na takie czynniki jak:

- brak zrozumienia „co ma problem społeczny z rewitalizacją ? po co komu opowiadać o takich rzeczach, jak tu jest brak dróg i brak pracy”,
- celowość niedostrzegania „pewnych problemów społecznych”,
- brak punktów odniesienia pozwalających ocenić sytuację.

Mieszkańcy nie wiążą ze sobą trudności gospodarczych, środowiskowych lub przestrzenno - funkcjonalnych z problemami społecznymi. Kilku mieszkańców/ działaczy podczas wywiadów wskazało, iż większość osób wstydzi się przyznać do problemów.

Ponadto część problemów społecznych (np. brak opieki nad osobami niesamodzielnymi, przemoc rodzinna, wandalizm, uzależnienia, problemy wychowawcze, bieda) widoczne w wskaźnikach, w opinii mieszkańców nie są dostrzegane jako problem lub sytuacja wymagająca poprawy.

Podczas sondażu mieszkańcy albo unikali odpowiedzi na pytania dotyczące natężenia ww problemów społecznych albo umniejszali jego wagę.

Jeden czynnik problemowy (mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej) otrzymał względnie równomierne wskazania badanych. Mieszkańcy doprecyzowując ten czynnik wskazywali na: brak osób mogących pełnić rolę lokalnych liderów przez dłuższy czas niż 1 akcja, mała wiedza i umiejętności, niewystarczające środki do organizowania przez nich działań na rzecz społeczności, brak wsparcia instytucjonalnego w organizacji oraz „brak odwagi”.

Kierunki rozwiązań problemów społecznych okiem badanych:

Badani podczas wywiadów wskazywali na konieczność podejmowania działań edukacyjnych na terenie gminy skierowanych zarówno do dzieci i młodzieży a także osób dorosłych, głównie w obszarze: postaw prospołecznych, ekologicznych, przedsiębiorczych, rozwijania kompetencji społecznych.

Dostrzegana jest potrzeba w obszarze stymulowania aktywności społecznej, kulturalnej i obywatelskiej mieszkańców, ale na etapie prowadzonych badań brak było konkretnych pomysłów lub inicjatyw. Największą barierą jaką wskazywali badani jest niewystarczająca liczba liderów społecznych oraz instrumentów działania dla nich, czyli osób chętnych np. do prowadzenia działań w świetlicach wiejskich.

II. Problemy o charakterze gospodarczym w Mieście i Gminie Skępe

Na ile zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
bezrobocie	10,78	32,25	27,45	5,88	23,64	100
zatrudnienie „na czarno”	14,71	44,12	10,78	2,94	27,45	100
niskie kwalifikacje	6,86	43,14	15,69	1,96	32,35	100
mała dostępność usług rzemieślniczych	12,75	26,47	23,53	12,75	24,5	100
emigracja ludzi młodych	35,29	43,14	4,90	1,96	14,71	100
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,67	37,25	16,67	1,96	27,45	100
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	21,57	32,35	14,71	3,92	27,45	100
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów	5,88	19,61	25,49	5,88	43,14	100
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/ terenów inwestycyjnych	8,82	13,73	18,63	17,65	41,17	100
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	5,88	25,49	15,69	7,84	45,1	100

Do najbardziej zauważalnych problemów z obszaru gospodarczego respondenci zaliczają: emigracja ludzi młodych i brak kapitału dla przedsiębiorców. Następnie zwracają uwagę na bezrobocie, zatrudnienie „na czarno”, brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach.

W wywiadach osobistych i sondażu, także kwestia „starzenia się społeczeństwa” i ucieczki młodych z terenu gminy pojawiała się najczęściej. Respondenci pytani o przyczyny takiego stanu rzeczy wskazywali:

- brak dobrej pracy, gdyż brak większych zakładów pracy - jaką dobrą pracę definiowali najczęściej taką, „z godnymi zarobkami” oraz „z szacunkiem dla człowieka”
- małe możliwości dorabiania sobie
- niskie wynagrodzenia
- brak perspektyw
- większą atrakcyjność ośrodków miejskich.

Większość badanych nie potrafiła się wypowiedzieć odnośnie: konkurencji większych gmin, miejsc prowadzenia działalności gospodarczych, a także wizerunku gminy w oczach inwestorów.

Przyczyny trudności gospodarczych mieszkańcy upatrują m.in. w niewykorzystaniu potencjału regionu oraz niewystarczającej ilości podmiotów gospodarczych generujących miejsca pracy.

Badani pytani o wizję rozwoju gminy często odnosili się do sytuacji sprzed kilkunastu lat, kiedy Skępe było atrakcyjnym ośrodkiem wypoczynkowym, który ściągał licznych turystów. Obecni przedsiębiorcy podejmują próby reaktywacji miejsc rekreacji turystycznej, ale borykają się z:

- brakiem spójnej wizji regionu
- zdegradowanymi miejscami turystycznymi (brak zagospodarowanych brzegów jeziora, zanieczyszczone jezioro oraz słabszą w porównaniu do innych ośrodków infrastrukturę turystyczną i miejsc spędzania wolnego czasu)
- utrudniony dostęp do środków inwestycyjnych wspierających rozwój przedsiębiorstw.

Ilość i jakość atrakcji oraz niewystarczające rozbudowana oferta agroturystyczna, zdaniem mieszkańców nie przyciąga w stopniu wystarczającym turystów. Ruch turystyczny ogranicza się do dnia lub kilku dni pobytu.

Znaczna grupa mieszkańców zwraca uwagę, iż w gminie poziom kwalifikacji jest „niski”. Doprecyzowując w wywiadach czym jest „niski” poziom kwalifikacji, mieszkańcy wskazywali m.in. na: poziom wykształcenia, znajomość rzemiosła, kwalifikacje zawodowe oraz znajomość języków obcych.

Ciekawe jest, że jako kwalifikację wielu badanych podczas wywiadów rozumiało także zagadnienia dotyczące postaw społecznych oraz światopoglądu.

Kierunki rozwiązań problemów gospodarczych okiem badanych:

Kluczowym obszarem wymagającym wsparcia w ocenie mieszkańców jest wsparcie przedsiębiorczości oraz ułatwienia dla podmiotów gospodarczych w regionie. W opinii badanych gmina winna zagospodarować obszary pod mniejszą i większą przedsiębiorczość związaną z największym zasobem lokalnym (jeziora i lasy). Uregulowanie spraw

administracyjnych związanych z realizacją lokalnych inicjatyw społecznych, a także wsparcie administracyjne w uruchamianiu działań. Przykład: „Jak parę lat temu chciałem wsiąść sprawę w swoje ręce i uprzątnąć teren to musiałem jak złodziej po nocach, bo nie wiadomo było do kogo teren należy, jak zdobyć pozwolenia (lokalny przedsiębiorca)”.

Działania pożądanym okiem mieszkańców to także wsparcie w całościowych i skoordynowanych działaniach, dzięki którym mogą skorzystać mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy działający w obszarze rekreacji i turystyki.

Badani wskazywali także na działania na pograniczu społecznych - gospodarczych - środowiskowych i przestrzenno funkcjonalnych, a mianowicie na zmianę nastawienia mieszkańców do tzw. dobra wspólnego.

III. Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym w Mieście i Gminie Skępe

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
zły stan budynków mieszkalnych	8,82	26,47	38,24	3,92	22,55	100
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	5,88	15,69	29,41	19,61	29,41	100
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	11,76	24,51	21,57	11,76	30,4	100
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	13,73	37,25	16,67	6,86	25,49	100
zły stan dróg i chodników	39,22	32,35	10,78	1,96	15,69	100
utrudnione połączenia komunikacyjne	29,41	26,47	18,63	4,9	20,59	100
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	11,76	20,59	37,25	11,76	18,64	100
zdeprawowane i opuszczone tereny	7,84	22,55	31,37	9,8	28,44	100
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	8,82	19,61	29,41	12,75	29,41	100
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	35,29	21,57	9,8	12,75	20,59	100
mała ilość miejsc parkingowych	27,45	24,51	16,67	7,84	23,53	100
mała ilość obiektów turystycznych	22,55	30,39	17,65	5,88	23,53	100
brak infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacji, c.o.)	16,67	20,59	28,43	9,8	24,51	100
brak infrastruktury społecznej (świetlica wiejska)	7,84	14,71	20,59	26,47	30,39	100

Badani zarówno podczas badań ilościowych, a także w ramach prowadzonego sondażu i wywiadów z przedstawicielami różnych grup mieszkańców, jako pierwszy podstawowy problem, z jakim borykają się mieszkańcy, wskazywali na zły stan dróg i chodników. Jakość dróg,

a także w wielu przypadkach ich brak, podczas badań było czynnikiem wywołującym największe emocje oraz poruszenie.

Innym czynnikiem problemowym okazywały się utrudnione połączenia komunikacyjne oraz niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych.

Badani z łatwością wskazywali na skutki występowania wyżej wymienionych problemów oraz wiązali je z problemami natury społecznej. Zły stan dróg, brak ścieżek rowerowych oraz utrudnione połączenia komunikacyjne wpływają negatywnie na aktywność mieszkańców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz osób starszych, obniżają ich mobilność, obniżają bezpieczeństwo.

Wśród komentarzy mieszkańców pojawiały się często przykładowe:

„wyjazd z domu to wyprawa, nawet do sklepu, jak mam się ruszać w innym celu niż tylko załatwianie niezbędnych sprawunków, to mi się nie chce”, „strach puścić dzieci, jadą po tej dziurawej drodze rowerami, jeszcze ich ktoś rozjedzie i będzie nieszczęście”, „a kto do nas na kwaterę przyjedzie, jak do nas nie da się normalnie samochodem dojechać”.

Bariery związane z mobilnością mieszkańców to nie jedyne jakie zgłaszali mieszkańcy w obszarze przestrzenno - funkcjonalnym. Często wskazywano takie utrudnienia związane z funkcją turystyczną i rekreacyjną, takie jak: brak miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego, brak parkingów, mała ilość obiektów turystycznych. Są to czynniki częściowo zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu. Mimo naturalnych zasobów (jeziora i lasy) mieszkańcy zauważają, iż zasoby te nie są w stanie na dłużej zatrzymać przyjezdnych i turystów. Dostrzegają niewystarczającą liczbę oraz jakość istniejących obecnie obiektów turystycznych.

Przykłady wypowiedzi:

„jak się ktoś zmobilizuje i próbuje coś zmienić to natrafia na miliony barier biurokratycznych, mimo, że urząd gminy chce pomóc to często sam nie ma możliwości”

„jak tu ożywić Skępe? jak są jakieś pomysły i próby, to szybko umierają one”

„uatrakcyjnienie turystyczne Skępego to prawie jak syzyfowa praca, potrzeba dużych pieniędzy, skoordynowania oraz dużo cierpliwości”

Uczestnicy badania nie zauważali większych braków w obszarze infrastruktury społecznej, z łatwością wskazywali miejsca spotkań społeczności lokalnych jak świetlice wiejskie. Jednakże w ramach wywiadów osobistych wskazywali na słabe funkcjonowanie tych miejsc, słabe wyposażenie, a w przypadku kilku miejsc wskazywali na konieczność gruntownego remontu, w tym dostosowanie do potrzeb starszych i z niepełnosprawnościami.

Kierunki rozwiązań problemów przestrzenno - funkcjonalnych okiem badanych:

1. Zwiększenie mobilności mieszkańców: budowa i remont dróg, budowa ścieżek rowerowych
2. Zwiększenie atrakcyjności miejsc spotkań mieszkańców: rozbudowy świetlic (wyposażenie i animacja), miejsca spędzania czasu wolnego

IV. Problemy o charakterze środowiskowym w Mieście i Gminie Skepe

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu ?	bardz o często	często	rzadk o	wcale	nie wiem	
zły stan środowiska naturalnego	5,88	24,51	42,16	2,94	24,51	100
zanieczyszczone powietrze	15,69	25,49	29,41	5,88	23,53	100
niewłaściwa gospodarka odpadami	3,92	18,63	33,33	15,69	28,43	100
dzikie wysypiska	12,75	20,59	28,43	12,75	25,48	100
zanieczyszczona woda	9,80	19,61	31,37	12,75	26,47	100
brak dostępu do walorów środowiskowych	19,61	26,47	18,63	10,78	24,51	100
niska świadomość ekologiczna	23,53	30,39	14,71	4,9	26,47	100
brak sieci kanalizacyjnej lub oczyszczalni przydomowych	27,45	25,49	12,75	8,82	25,49	100

Głównym problemem dostrzeganym przez uczestników badania była niska świadomość ekologiczna. W wywiadach pogłębiających to zagadnienie, respondenci wskazywali na marazm, niechęć, lenistwo, obarczanie winą innych za istniejący stan rzeczy: „niektórzy wydają się nie być dumni z tego gdzie mieszkają, przez to nie dbają o dobro wspólne”.

Problemem także jest brak dostępu do walorów środowiskowych, rozumianych jako trudności w efektywnym korzystaniu z tych zasobów lokalnych. Badani wskazują, iż: „nie przyjemnie się siedzi nad wodą, brudne plaże, brudna woda, niewygodny dojazd, nie ma się gdzie przebrać”.

W zależności od poszczególnych miejscowości mieszkańcy w badaniach wskazywali na takie trudności jak: dzikie wysypiska, zanieczyszczona woda, zanieczyszczone powietrze. Wielu badanych także dostrzega trudności z odprowadzaniem ścieków. Mało przydomowych oczyszczalni ścieków oraz braki w sieci kanalizacyjnej przyczyniają się do zanieczyszczania cieków wodnych, a to pogarsza sytuację czystości m.in. jezior.

Badani mówią: „wielu rolników, mimo, że hodują zwierzęta nie mają oczyszczalni, nie przyznają się, ale mają dzikie szamba”.

Badani wskazywali też na „miejsca, w których woda aż kwitnie i pieni się”, zaś pytani o przyczyny takiego stanu rzeczy odpowiadali:

- „są tacy mieszkańcy, którzy mają w miarę dobrą sytuację materialną, ale dopóki ktoś im nie nakaże albo nie da kary finansowej to sami nic nie zrobią”,
- „część mieszkańców gminy, większość w zasadzie, żyją skromnie; nie stać ich na budowę przydomowych oczyszczalni”

Pojawiały się w wywiadach także opinie o braku wiedzy, świadomości oraz chęci do wprowadzania uregulowań środowiskowych w ramach własnych gospodarstw domowych.

Kierunki rozwiązań problemów środowiskowych okiem badanych:

1. Rozbudowa i poprawa dostępu do zasobów naturalnych gminy (przyroda)
2. Edukacja dla mieszkańców i młodego pokolenia

Wyniki obszarów problemowych w podziale na sołectwa

Problemy występujące w Wioska

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Wioski oceniają jakość życia na 3,73 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	35,71%
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	14,28%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	7,14%
zażywanie środków odurzających	14,28%
problemy wychowawcze	7,14%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	14,28%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	35,71%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	28,57%
zażywanie środków odurzających	28,57%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
wandalizm, bójki	14,28%
przemoc rodzinna	14,28%
problemy wychowawcze	35,71%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	35,71%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	35,71%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
wandalizm, przestępczość, bójki	14,28%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
bezdomność	21,42%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	28,57%
zatrudnienie „na czarno”	21,42%
emigracja ludzi młodych	28,57%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	14,28%
brak kapitału dla przedsiębiorców	7,14%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	28,57%
zatrudnienie „na czarno”	50%
niskie kwalifikacje	57,14%
emigracja ludzi młodych	57,14%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	57,14%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	28,57%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	28,57%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	42,86%
zły stan budynków mieszkalnych	14,28%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	14,28%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	28,57%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu	21,42%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	64,29%
mała ilość miejsc parkingowych	35,71%
mała ilość obiektów turystycznych	42,86%
zdeastrowane lub opuszczone tereny	14,28%
brak infrastruktury technicznej	14,28%
brak infrastruktury społecznej	14,28%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	42,86%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	42,86%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	35,71%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	35,71%
zdeastrowane i opuszczone tereny	50%
mała ilość miejsc parkingowych	35,71%
mała ilość obiektów turystycznych	50%
brak infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)	35,71%
brak infrastruktury społecznej typu świetlica wiejska	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	14,29%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	28,57%
zanieczyszczone powietrze	28,57%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak dostępu do walorów środowiskowych	28,57%
niska świadomość ekologiczna	21,42%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	28,57%
zanieczyszczone powietrze	35,71%
niska świadomość ekologiczna	42,85%
brak dostępu do walorów środowiskowych	28,57%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
dzikie wysypiska	21,42%

Problemy występujące w Skępe

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Skępego oceniają jakość życia na 3,89 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zażywanie środków odurzających	25%
wandalizm, przestępczość, bójki	25%
przemoc rodzinna	25%
zaśmiecanie okolicy	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	41,67%
problemy wychowawcze	8,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
uciążliwe sąsiedztwo	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
---	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	58,33%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
zażywanie środków odurzających	25%
wandalizm, przestępczość, bójki	12,28%
problemy wychowawcze	33,33%
przemoc rodzinna	8,33%
zaśmiecanie okolicy	41,67%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	41,67%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	33,33%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	41,67%
uciążliwe sąsiedztwo	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	33,33%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	25%
niskie kwalifikacje	8,33%
emigracja ludzi młodych	16,66%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	41,67%
zatrudnienie „na czarno”	50%
niskie kwalifikacje	41,67%
emigracja ludzi młodych	58,33%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	41,67%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	33,33%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	16,66%
utrudnione połączenia komunikacyjne	8,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	16,66%
opuszczone i zdewastowane tereny	8,33%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	8,33%
mała ilość miejsc parkingowych	8,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych	33,33%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu	41,67%
zły stan dróg i chodników	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	33,33%
zdewastowane i opuszczone tereny	33,33%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	66,66%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	25%
brak infrastruktury technicznej	25%
brak infrastruktury społecznej	25%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	25%
dzikie wysypiska	16,66%
zanieczyszczona woda	25%
brak dostępu do walorów środowiskowych	33,33%
niska świadomość ekologiczna	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	58,33%
zanieczyszczone powietrze	41,67%
niewłaściwa gospodarka odpadami	25%
dzikie wysypiska	50%
zanieczyszczona woda	41,67%
brak dostępu do walorów środowiskowych	50%
niska świadomość ekologiczna	41,67%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	41,67%

Problemy występujące w Żaganiu

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Żagania oceniają jakość życia na 4,01 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	27%
problemy wychowawcze	17%
małą aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	40%
zażywanie środków odurzających	12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	42%
zaśmiecanie okolicy	46%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	35%
małą aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	12%
problemy wychowawcze	25%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	31%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy	18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
wandalizm, przestępczość, bójki	37%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	36%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
bezdomność	15%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy	19%
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	17,5%
wandalizm, przestępczość, bójki	14,5%
przemoc rodzinna	17,5%
problemy wychowawcze	12%
zaśmiecanie okolicy	19%
bezdomność	13,5%
uciążliwe sąsiedztwo	39%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	21%
emigracja ludzi młodych	54%
bezrobocie	11%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	23%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	6,5%
mała dostępność usług rzemieślniczych	17,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	25%
zatrudnienie „na czarno”	69%
niskie kwalifikacje	24%
emigracja ludzi młodych	26%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	68%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	24%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	18%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	27%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	19%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	16%
bezrobocie	11%
zatrudnienie „na czarno”	17%
niskie kwalifikacje	19,5%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	25%
utrudnione połączenia komunikacyjne	36%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	26%
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	15%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	17,5%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	17,5%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	15,5%
mała ilość miejsc parkingowych	14%
mała ilość obiektów turystycznych	22%
brak infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja)	20,6%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	16%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	66%
zły stan dróg i chodników	31%
utrudnione połączenia komunikacyjne	13%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	19%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	18%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	17%
zdeprawowane i opuszczone tereny	41%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	11%
mała ilość miejsc parkingowych	10%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała ilość obiektów turystycznych	16%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	12%
brak infrastruktury społecznej (typu świetlice wiejskie)	18,5%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	18%
dzikie wysypiska	27%
zanieczyszczona woda	28%
niska świadomość ekologiczna	21%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	56%
zanieczyszczone powietrze	52%
niewłaściwa gospodarka odpadami	26%
dzikie wysypiska	23%
zanieczyszczona woda	54%
brak dostępu do walorów środowiskowych	21%
niska świadomość ekologiczna	19%
brak sieci kanalizacyjnych	18%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
--	--

Problemy występujące w Żuchowie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Żuchowa oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	50%
zażywanie środków odurzających	37,5%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań społeczności lokalnej	37,5%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	37,5%
problemy wychowawcze	12,5%
zaśmiecanie okolicy	12,5%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	25%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	12,5%
problemy wychowawcze	25%
zaśmiecanie okolicy	25%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	25%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
uciążliwe sąsiedztwo	37,5%
problemy wychowawcze	25%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	37,5%
niskie kwalifikacje	37,5%
mała dostępność usług rzemieślniczych	62,5%
emigracja ludzi młodych	25%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	50%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	62,5%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	37,5%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	37,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	50%
niskie kwalifikacje	25%
emigracja ludzi młodych	37,5%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	12,5%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	12,5%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	25%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	50%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	62,5%
niska świadomość ekologiczna	25%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	50%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	62,5%
mała ilość miejsc parkingowych	50%
mała ilość obiektów turystycznych	50%
brak infrastruktury technicznej	50%
brak infrastruktury społecznej	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	25%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	12,5%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	12,5%
zły stan dróg i chodników	12,5%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	25%
mała ilość obiektów turystycznych	12,5%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
--	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak dostępu do walorów środowiskowych	62,5%
niska świadomość ekologiczna	50%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	50%

Problemy występujące w Likiecu

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Likiecu oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
przemoc rodzinna	33,33%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	37,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	21,55%
zaśmiecanie okolicy	21,55%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	33,33%
osoby doświadczające ubóstwa	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
bezdomność	57,48%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	21,55%
niskie kwalifikacje	21,55%
emigracja ludzi młodych	33,33%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	18,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	57,48%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	21,55%
emigracja ludzi młodych	33,33%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	57,48%
utrudnione połączenia komunikacyjne	18,45%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	18,45%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	57,48%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury społecznej	21,55%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	9,23%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	18,45%
zły stan dróg i chodników	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	21,55%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	9,23%
zdeastrowane i opuszczone tereny	9,23%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury społecznej	18,45%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	21,55%
brak dostępu do walorów środowiskowych	57,48%
niska świadomość ekologiczna	21,55%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	18,45%
brak dostępu do walorów środowiskowych	33,33%
niska świadomość ekologiczna	21,55%
dzikie wysypiska	21,55%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	18,45%

Problemy występujące w Łąkie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Łąki oceniają jakość życia na 4,25 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	27,27%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	18,18%
zaśmiecanie okolicy	18,18%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	9,09%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	27,27%
zaśmiecanie okolicy	36,36%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	36,36%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	18,18%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	18,18%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	36,36%
bezdомność	36,36%
uciążliwe sąsiedztwo	27,27%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niskie kwalifikacje	9,09%
mała dostępność usług rzemieślniczych	18,18%
emigracja ludzi młodych	45,45%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	18,18%
brak kapitału i wsparcia dla przedsiębiorców	36,36%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	36,36%
zatrudnienie „na czarno”	54,54%
niskie kwalifikacje	36,36%
mała dostępność usług rzemieślniczych	45,45%
emigracja ludzi młodych	27,27%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	54,54%
brak kapitału i wsparcia dla przedsiębiorców	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	45,45%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	27,27%
zły stan dróg i chodników	72,72%
utrudnione połączenia komunikacyjne	63,63%
zdewastowane i opuszczone tereny	9,09%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	9,09%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	27,27%
mała ilość miejsc parkingowych	45,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała ilość obiektów turystycznych	18,18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	45,45%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	63,63%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	36,36%
zły stan dróg i chodników	9,09%
utrudnione połączenia komunikacyjne	27,27%
zdeprawowane i opuszczone tereny	27,27%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	36,36%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	9,09%
mała ilość miejsc parkingowych	9,09%
mała ilość obiektów turystycznych	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły stan budynków użyteczności publicznej	18,18%
brak infrastruktury technicznej	18,18%
brak infrastruktury społecznej	27,27%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczona woda	18,18%
brak dostępu do walorów turystycznych	18,18%
niska świadomość ekologiczna	18,18%
brak sieci kanalizacyjnej	45,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	36,36%
zanieczyszczona woda	27,27%
brak dostępu do walorów turystycznych	18,18%
niska świadomość ekologiczna	36,36%
brak sieci kanalizacyjnej	18,18%

Problemy występujące w Wólka

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Wólki oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	9,09%
zażywanie środków odurzających	12,12%
zaśmiecanie okolicy	12,12%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	27,27%
zażywanie środków odurzających	21,21%
zaśmiecanie okolicy	57,57%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	24,24%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
przemoc rodzinna	39,39%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	36,36%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	15,15%
zatrudnienie „na czarno”	18,18%
niskie kwalifikacje	6,06%
mała dostępność usług rzemieślniczych	6,06%
emigracja ludzi młodych	45,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	27,27%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	42,42%
zatrudnienie „na czarno”	48,48%
niskie kwalifikacje	48,48%
mała dostępność usług rzemieślniczych	36,36%
emigracja ludzi młodych	39,39%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	27,27%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	36,36%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	9,09%
zły stan dróg i chodników	30,30%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	9,09%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	39,39%
mała ilość miejsc parkingowych	24,24%
mała ilość obiektów turystycznych	21,21%
brak infrastruktury technicznej	21,21%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	36,36%
zły stan dróg i chodników	39,39%
utrudnione połączenia komunikacyjne	21,21%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	27,27%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	18,18%
mała ilość miejsc parkingowych	30,30%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury technicznej	27,27%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	9,09%
dzikie wysypiska	15,15%
brak dostępu do walorów środowiskowych	15,15%
niska świadomość ekologiczna	21,21%
brak sieci kanalizacyjnej	42,42%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	36,36%
dzikie wysypiska	21,21%
brak dostępu do walorów środowiskowych	27,27%
niska świadomość ekologiczna	33,33%
brak sieci kanalizacyjnej	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewłaściwa gospodarka odpadami	18,18%

Problemy występujące w Sarnowo

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Sarnowa oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	16,66%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	33,33%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	66,66%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	66,66%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	33,33%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	50%
mała dostępność usług rzemieślniczych	33,33%
emigracja ludzi młodych	16,66%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	66,66%
zatrudnienie „na czarno”	66,66%
niskie kwalifikacje	50%
mała dostępność usług rzemieślniczych	33,33%
emigracja ludzi młodych	83,33%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan budynków mieszkalnych	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	25,25%
zły stan dróg i chodników	33,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	16,66%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	33,33%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	50%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	66,66%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	66,66%
mała ilość miejsc parkingowych	50%
mała ilość obiektów turystycznych	50%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	16,66%
niska świadomość ekologiczna	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	33,33%
niska świadomość ekologiczna	33,33%

Problemy występujące w Cermno

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Cermna oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zaśmiecanie okolicy	66,66%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	11,11%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	44,44%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	44,4%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	44,44%
wandalizm, przestępczość, bójki	33,33%
zaśmiecanie okolicy	11,11%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	22,22%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	22,22%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
przemoc rodzinna	33,33%
bezdolność	44,44%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
emigracja ludzi młodych	44,44%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	44,44%
zatrudnienie „na czarno”	44,44%
niskie kwalifikacje	44,44%
mała dostępność usług rzemieślniczych	44,44%
emigracja ludzi młodych	44,44%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	66,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	66,66%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	33,33%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	66,66%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	66,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan budynków mieszkalnych	33,33%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	33,33%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	11,11%
zły stan dróg i chodników	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	33,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
brak infrastruktury technicznej	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	22,22%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	22,22%
zły stan dróg i chodników	66,66%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	66,66%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	77,77%
dzikie wysypiska	44,44%
niska świadomość ekologiczna	33,33%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	11,11%
niewłaściwa gospodarka odpadami	33,33%
brak dostępu do walorów środowiskowych	77,77%
niska świadomość ekologiczna	22,22%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	22,22%

Problemy występujące w Moczadła

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Moczadła oceniają jakość życia na 3,95 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	21%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	21%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	19,45%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	11%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	14%
uciążliwe sąsiedztwo	9,5%
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	14%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	21%
zażywanie środków odurzających	23%
zaśmiecanie okolicy	21%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	32,33%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	29,56%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	48%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	9,5%
uciążliwe sąsiedztwo	23%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	46%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	20%
bezdomność	17%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
emigracja ludzi młodych	57%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	24%
niskie kwalifikacje	9%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	20,56%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	43%
zatrudnienie „na czarno”	67%
niskie kwalifikacje	44%
mała dostępność usług rzemieślniczych	37
emigracja ludzi młodych	46,5%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	22%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	9,6%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	5,3%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	5,3%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	5,3%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	15,4%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	16,5%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	64,8%
utrudnione połączenia komunikacyjne	16,4%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	12%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	32%
brak infrastruktury technicznej	5,5%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	11%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	8,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała ilość miejsc parkingowych	23,4%
mała ilość obiektów turystycznych	24,5%
brak infrastruktury społecznej	10%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	26%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	12,5%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	21%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	41%
zły stan dróg i chodników	54%
utrudnione połączenia komunikacyjne	37,65%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	12,5%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	25%
zdeprawowane lub opuszczone tereny	12,5%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	58,32%
mała ilość miejsc parkingowych	6,5%
mała ilość obiektów turystycznych	36%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczona woda	55%
brak dostępu do walorów środowiskowych	33%
niska świadomość ekologiczna	23%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	35%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	18%
zanieczyszczone powietrze	22%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewłaściwa gospodarka odpadami	18,35%
brak dostępu do walorów środowiskowych	31%
niska świadomość ekologiczna	18%
dzikie wysypiska	10%
brak sieci kanalizacyjnych/przydomowych oczyszczalni	20%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	

Problemy występujące w Franciszkowo

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Franciszkowo oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zażywanie środków odurzających	10%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	20%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	10%
zaśmiecanie okolicy	20%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	20%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	10%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	20%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
uciążliwe sąsiedztwo	30%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała dostępność usług rzemieślniczych	20%
emigracja ludzi młodych	30%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zatrudnienie „na czarno”	40%
niskie kwalifikacje	20%
mała dostępność usług rzemieślniczych	20%
emigracja ludzi młodych	30%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	10%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	10%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	50%
mała ilość obiektów turystycznych	30%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	20%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	60%
zły stan dróg i chodników	30%
utrudnione połączenia komunikacyjne	20%
mała ilość obiektów turystycznych	30%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niska świadomość ekologiczna	60%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	30%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
---	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	40%
zanieczyszczona woda	30%
niska świadomość ekologiczna	20%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	20%

Problemy występujące w Rumunki Skępskie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Rumunek Skępskich oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	66,66%
zaśmiecanie okolicy	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	16,66%
zaśmiecanie okolicy	16,66%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	33,33%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	16,66%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	16,66%
emigracja ludzi młodych	50%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
---	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	16,66%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	16,66%
emigracja ludzi młodych	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	16,66%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	16,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
utrudnione połączenia komunikacyjne	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	16,66%
brak infrastruktury społecznej	50%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
dzikie wysypiska	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	37,5%
dzikie wysypiska	50%
zanieczyszczona woda	66,66%
brak dostępu do walorów środowiskowych	88,88%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niska świadomość ekologiczna	88,88%

Grupa badana - charakterystyka

42,16 % kobiety

56,86 % mężczyzn

Struktura wiekowa respondentów							
	poniżej 15 lat	15-17 lat	18-24 lata	25- 30 lat	31-44 lata	45-59 lat	powyżej 60 lat
Ogółem	0,98	1,96	5,88	6,86	21,57	43,14	18,63

Badani w badaniach ilościowych

- 96,08 % mieszkają na terenie gminy
- 15,69 % prowadzą działalność na terenie gminy (w tym rolniczą)
- 2,94 % uczą się na terenie gminy
- 45,10 % pracują na terenie gminy

Struktura wykształcenia respondentów					
niepełne podstawowe	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	pomaturalne	wyższe
0,00	16,67	25,49	21,57	10,78	24,51

Reprezentowany sektor				
rolnictwo	przemysł	usługi	administracja	nie dotyczy
29,41	9,80	17,65	14,71	25,49

Udział % w badaniu:

Udział % w badaniu:

Wioska 14,78%
 Likiec 1,40%
 Skępe 23,94%
 Żagno 4,22%
 Żuchowo 4,92%
 Łąkie 6,33%
 Wólka 28,16%
 Sarnowo 1,40%
 Czermino 2,11%
 Moczadła 9,14%
 Franciszkowo 1,40%
 Rumunki Skępskie 2,11%

Huta 0%
 Jarczewo 0%
 Boguchwał 0%
 Łusowiec 0%
 Ławiczek 0%

Podjęcie metodologiczne

W badaniu zastosowano:

PAPI - na próbie 400 (losowa)

sondaż - na próbie 20 (losowa)

IDI - na próbie 20 (celowa)

1. Prowadzono badanie kwestionariuszem wywiadu (ankieta, dostępna także na stronie www) w trakcie spotkań w sołectwach gminy m.in. podczas warsztatów
2. Osoby nie biorące udziału w badaniu kwestionariuszowym (z różnych przyczyn) objęte były sondażem,
3. Przeprowadzono wywiady IDI celem pogłębienia i wyjaśnienia zjawisk wynikających z badania kwestionariuszowego oraz analizy wskaźnikowej. W skład grupy badanej wchodził przedstawiciele różnych grup społecznych: działacze, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele administracji publicznej.

Zestawienie najczęściej obserwowanych problemów Gmina i Miasto Skępe w podziale na sołectwa

Szare – powyżej 40% respondentów tak uważa Żółte – powyżej 60% respondentów tak uważa Czerwone – powyżej 80% respondentów tak uważa

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Pomysły mieszkańców na rewitalizację wynikające z badań ilościowych

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Inwestycje w drogi	32,39
Inwestycje w chodniki	8,45
Inwestycje w ścieżki rowerowe	19,73
Wyposażenie świetlicy wiejskiej	11,23
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół	23,94
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków	13,38
Poprawa połączeń komunikacyjnych	9,15
Tworzenie miejsc pracy	8,45
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną	20,42
Place zabaw	4,92
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach	1,40
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową	3,52
Utwardzone place	2,82
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji	0,70
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży	6,33
Basen	2,11

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Kino	3,52
Rewitalizacja okopu	8,45
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr	7,04
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)	1,40
Plaża miejska	8,45
Imprezy dla mieszkańców i turystów	3,52
Odbudowa starego grodziska na styku jezior	0,70
Wymiana starych kotłów grzewczych	0,70
Remont i budowa świetlicy wiejskiej	7,75
Rewitalizacja parku	3,52
Zarybienie jezior	2,11
Boisko sportowe	2,11
Bezpieczne przejścia dla pieszych	0,70
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci	1,40
Punkt apteczny	0,70
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej	4,93
Udrożnieni Mieni na potrzeby spływów kajakowych	1,40
Ożywienie świetlic wiejskich	0,70

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Budowa sieci gazowej	0,70
Budowa mieszkań, bloku w mieście	0,70
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy	1,40

Aktywność mieszkańców w badaniu

Sołectwa	Udział % w badaniu
Wioska	14,78
Likiec	1,40
Skępe	23,94
Żagno	4,2
Żuchowo	4,92
Łąkie	6,33
Wólka	28,16
Sarnowo	1,40
Czermno	2,11
Moczaźla	9,14
Franciszkowo	1,40

Sołectwa	Udział % w badaniu
Rumunki Skępskie	2,11
Boguchwała	0
Huta	0
Jarczewo	0
Lubówiec	0
Ławiczek	0

Rodzaje pomysłów w podziale na sołectwa

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Łąkie	Wioska	Likiec	Skępe	Żagno	Żuchowo
Inwestycje w drogi	66,6	9,52	50	5,82	95	100
Inwestycje w chodniki		14,28		2,94		28,57
Inwestycje w ścieżki rowerowe	22,23	19,04		17,64	85	57,14
Wypożyczenie świetlicy wiejskiej	11,14	28,57				42,85
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół	33,38	19,04		58,82	74,54	
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków	11,14		50	2,94	17,75	28,57
Poprawa połączeń komunikacyjnych	33,38	4,76				14,28

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Łąkie	Wioska	Likiec	Skępe	Żagno	Żuchowo
Tworzenie miejsc pracy	11,14	9,52		8,82	82	
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną	45	9,52		44,11	46	
Place zabaw		14,28		5,88		14,28
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach			50			
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową	11,5			2,94		14,28
Utwardzone place	11	4,76		5,88		
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji	12,3					
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży		19,04		8,82		14,28
Basen		4,76		5,88		
Kino		4,76		11,76		
Rewitalizacja okopu				32,35		14,28
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr		14,28		20,58		
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)				5,88		
Plaża miejska		23,80		17,64		
Imprezy dla mieszkańców i turystów				14,70		
Odbudowa starego grodziska na styku jezior				2,94		

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Łąkie	Wioska	Likiec	Skępe	Żagno	Żuchowo
Wymiana starych kotłów grzewczych				2,94		
Remont i budowa świetlicy wiejskiej		38,09				42,85
Rewitalizacja parku		23,80				
Zarybienie jezior		4,76		2,94		
Boisko sportowe		4,76		2,94		14,28
Bezpieczne przejścia dla pieszych						
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci						
Punkt apteczny						
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej		4,76		14,70		
Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców					84,5	
Udrożnieni Mieni na potrzeby spływów kajakowych				5,88		
Ożywienie świetlic wiejskich				2,94		
Budowa sieci gazowej				2,94		
Budowa mieszkań, bloku w mieście				2,94		
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy		9,52				

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Czermno	Moczałła	Franciszkowo	Wólka	Rumunki Skępskie	Sarnowo
Inwestycje w drogi	100	29,00	50	40	50	
Inwestycje w chodniki				15		
Inwestycje w ścieżki rowerowe		17,2		22,5		
Wypożyczenie świetlicy wiejskiej	33	73,27				
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół			50	5	33	
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków	33			30		
Poprawa połączeń komunikacyjnych				12,5	100	
Tworzenie miejsc pracy				12,5		
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną		15	50	10	33	
Place zabaw	33					
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach	33					
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową				5		
Utwardzone place						
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji						
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży		16,6				

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Wólka	Rumunki Skępskie	Sarnowo
Basen						
Kino						
Rewitalizacja okopu						
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr						
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)						
Plaża miejska				2,5		
Imprezy dla mieszkańców i turystów						
Odbudowa starego grodziska na styku jezior						
Wymiana starych kotłów grzewczych						
Remont i budowa świetlicy wiejskiej						
Rewitalizacja parku						
Zarybienie jezior					33	
Boisko sportowe						
Bezpieczne przejścia dla pieszych				2		
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci				2,5	33	
Punkt apteczny				2,5		

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Wólka	Rumunki Skępskie	Sarnowo
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej				3		
Udrożnieni Mieni na potrzeby spływów kajakowych						
Ożywienie świetlic wiejskich						
Budowa sieci gazowej						
Budowa mieszkań, bloku w mieście						
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy						